

TEHNOLOŠKA NAVODILA ZA IZVAJANJE OPERACIJE VINOGRADNIŠTVO

v okviru ukrepa Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila za obdobje 2014–2020
2. posodobitev, 2017

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
[COBISS.SI-ID=289797376](#)
ISBN 978-961-6761-46-8 (pdf)

Izdalo: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Dunajska 22, 1000 Ljubljana
Telefon: 01 478 9000
Telefaks: 01 478 9021
E-pošta: gp.mkgp@gov.si
Splet: www.mkgp.gov.si
Leto izdaje: 2017

Posodobitve za leto 2017 je pripravilo MKGP.

Avtorji: dr. Stanko Vršič, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, dr. Mario Lešnik, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, Andrej Rebrnišek, Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj

Ta dokument je nastal s finančno pomočjo Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Za vsebino publikacije je odgovorna Strokovna skupina za vinogradništvo. Organ upravljanja Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	6
2 POGOJI UPRAVIČENOSTI	7
3 SPLOŠNI POGOJI	7
3.1 Vodenje evidenc.....	7
4 OPERACIJA VIN	8
4.1 Obvezna zahteva VIN_VABE	9
4.1.1 Tehnološka navodila za izvajanje obvezne zahteve VIN_VABE	10
4.1.2 Pregled izvajanja obvezne zahteve VIN_VABE.....	12
4.2 Izbirna zahteva VIN_EKGN	13
4.2.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_EKGN	14
4.2.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_EKGN.....	16
4.3 Izbirna zahteva VIN_MEHZ.....	17
4.3.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_MEHZ.....	18
4.3.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_MEHZ	19
4.4 Izbirna zahteva VIN_INSK.....	19
4.4.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_INSK	20
4.4.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_INSK.....	22
4.5 Izbirna zahteva VIN_POKT.....	23
4.5.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_POKT	24
4.5.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_POKT	24
4.6 Izbirna zahteva VIN_MEDV	25
4.6.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_MEDV.....	26
4.6.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_MEDV	26
5 KOMBINACIJE OPERACIJE VIN	27
5.1 Kombinacije zahtev znotraj operacije VIN na isti površini.....	27
5.2 Kombinacije ukrepa ekološko kmetovanje in zahtev operacije VIN na isti površini	27
6 KRŠITVE, ZAVRNITVE IN UKINITVE PLAČIL.....	28
7 PRILOGE.....	31
Priloga 1: Primer izpolnjenih evidenc za operacijo VIN	31
Priloga 2: Pomanjkanja hranil	36
Priloga 3: Obrazec »Izjava izvajalca o izvedeni strojni storitvi v okviru ukrepa kmetijsko-okoljska- podnebna plačila iz PRP 2014–2020, kadar se storitev opravlja kot sosedstva pomoč«	45
8 INFORMACIJE	47

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 1: Minimalno število feromonskih vab ali lovilnih plošč na ha pri obvezni zahtevi VIN_VABE</i>	<i>10</i>
<i>Preglednica 2: Intenzivno varstvo pri zatiranju škodljivcev vinske trte (konvencionalna pridelava).....</i>	<i>11</i>
<i>Preglednica 3: Priporočila za gnojenje s P, K in Mg glede na vsebnost hranil v tleh</i>	<i>16</i>
<i>Preglednica 4: Pregled pripravkov, ki jih je možno uporabljati za zatiranje ameriškega škržatka (stanje na dan 28. 3. 2017).....</i>	<i>20</i>
<i>Preglednica 5: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja na razmejenem območju in ustrezna FFS</i>	<i>21</i>
<i>Preglednica 6: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja v ekološki pridelavi na razmejenem območju in ustrezna FFS.....</i>	<i>22</i>
<i>Preglednica 7: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v matičnih vinogradih</i>	<i>22</i>
<i>Preglednica 8: Kategorije kršitev</i>	<i>28</i>
<i>Preglednica 9: Kršitve in kategorije kršitev pri operaciji VIN.....</i>	<i>29</i>

KAZALO SLIK

Slika 1: Lepljive plošče (levo spodaj) za ugotavljanje pojava škržatkov in posledice trsne rumenice (levo zgoraj) in feromonske vabe za ugotavljanje pojava škodljivcev; grozdnih sukačev (desno spodaj) in posledice pojava grozdnih sukačev na socvetju in grozdu	10
Slika 2: Optimalna prehranjenost rastlin je odvisna od hranila, ki je v minimumu – Liebigov zakon, kar se kaže v znamenjih pomanjkanja hranila	13
Slika 3: Srednja letna razpoložljivost dušika v kg/ha v srednje težkih tleh glede na odstotek humusa v tleh	14
Slika 4: Grobo rahljanje tal oskrbovanih z negovano ledino in dodajanje gnojil z »odlagalcem« za izboljšanje založenosti tal s hranili v drugem horizontu tal	15
Slika 5: Zatiranje plevelov z uporabo herbicidov v vrsti pod trsi, ki je pri izbirni zahtevi VIN_MEHZ prepovedano (levo), mehansko zatiranje plevelov, ki pri izbirni zahtevi VIN_MEHZ (desno)	17
Slika 6: Število deževnikov v različnih globinah vinogradniških tal glede na način oskrbe tal	18
Slika 7: Podrezovalnik plevelov (levo) in prirejen pletvenik (na sredini) za mehansko zatiranje plevelov v vrsti ter poškodbe na trsu (desno) zaradi neustrezne izbire mehanizacije	19
Slika 8: Sanacija kolotečin (slika levo) ali rahljanje (slika v sredini) v medvrstnem prostoru, ki je bil pokrit z negovano ledino po trgatvi in po potrebi dosejan (najpozneje do 30. maja tekočega leta). Ko rastline razvijejo dovolj organske mase (desno) in konkurirajo trti za vodo, se jih zmulči najpozneje do 25. oktobra tekočega leta. (Foto: S. Vršič)	23
Slika 9: Vsak medvrstni prostor, ki ni bil pokrit z negovano ledino (obdelan v času rasti vinske trte), po trgatvi posejan s pšenico (levo), ki se jo zmulči najkasneje do 30. maja naslednjega leta (desno)	26
Slika 10: Pomanjkanje magnezija pri sorti 'Laški rizling'	36
Slika 11: Močno pomanjkanje magnezija pri belih sortah	37
Slika 12: Pomanjkanje Mg pri rdečih sortah	37
Slika 13: Znamenja pomanjkanja kalija na listih	38
Slika 14: Venenje grozdja zaradi pomanjkanja kalija (slika levo), optimalno razmerje med K in Mg (slika desno)	39
Slika 15: Venenje grozdja pri sorti 'Zweigelt' (levo, kontrola)	39
Slika 16: Začetek pomanjkanja fosforja (slika levo), pomanjkanje fosforja (slika na sredini), močno pomanjkanje fosforja in listi dobivajo usnjat videz (slika desno)	40
Slika 17: Pomanjkanje dušika; rdečkasto obarvani listni peclji (slika levo) in predčasno zaustavljena rast mladik (slika desno)	41
Slika 18: Znamenja pomanjkanja železa na listih	42
Slika 19: Osipan grozd zaradi pomanjkanja bora (slika levo); sušenje vrhov mladik (slika na sredini), kjer so spodnji listi še normalno razviti; višek bora (pregnojitev) s kratkimi internodiji na mladikah in grmičasto rastjo (slika desno)	43
Slika 20: Pomanjkanje cinka: mali listi, krajši internodiji in cikcakasta rast mladik (slika levo); kloroza zaradi pomanjkanja cinka (slika desno)	43
Slika 21: Znamenja pomanjkanja mangana na listih	44

1 UVOD

Začetki oskrbe tal v vinogradništvu na okolju bolj prijazen način segajo že več desetletij nazaj (po letu 1970), ko smo v vinogradništvu začeli spreminjati do takrat uveljavljen način čiste obdelave tal in ga nadomeščati z različnimi oblikami ozelenitve tal. Sistem oskrbe tal z ozelenitvijo se je v 90-ih razširil v sistem integrirane pridelave grozdja, ki je v slovensko vinogradništvo vpeljal okolju še bolj prijazen pristop gospodarjenja z vinogradniškimi površinami in ne nazadnje vodenje evidenc, ki so služile tudi državnim inštitucijam za vodenje politike na tem področju. Uspešnost sistema je zagotavljala tudi kontrola izvajanja ukrepov integrirane pridelave, predvsem v segmentih oskrbe tal, gnojenja in uporabe fitofarmaceutskih sredstev (v nadaljevanju: FFS), z osnovnim namenom čim manjše obremenitve okolja.

Nove zahteve na področju naravi prijaznega vinogradništva v okviru ukrepa kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (v nadaljevanju: ukrep KOPOP) so le logična posledica dosedanjih izkušenj v integrirani pridelavi grozdja. Te zahteve so združene v operacijo Vinogradništvo (v nadaljevanju: operacija VIN), ki je namenjena ohranjanju in spodbujanju nadstandardnih kmetijskih praks, ki uvajajo višje zahteve od običajne kmetijske prakse v tej panogi. Podpora je namenjena predvsem tistim vinogradnikom, ki pri gospodarjenju z vinogradniškimi površinami prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajine, varovanju vodnih virov in s prilagoditvijo sistema pridelave grozdja prispevajo k blaženju, predvsem pa prilagajanju podnebnim spremembam. Vsem vinogradnikom priporočamo, da ohranijo čim več pozitivnih izkušenj iz integrirane pridelave grozdja in jih tudi po lastni presoji glede na podnebne razmere optimalno nadgradijo z novimi zahtevami operacije VIN v okviru ukrepa KOPOP. Več o integrirani pridelavi grozdja:

http://www.mkqp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/integrirana_pridelava/tehnoloska_navodila/

Prevzete obveznosti ukrepa KOPOP morajo vinogradniki izvajati pet let, možno pa bo letno podaljšanje zaključene petletne obveznosti. Novost ukrepa KOPOP so pogoji upravičenosti, ki jih je treba izpolnjevati pred vstopom v ta ukrep. Pri izvajanju zahtev operacije VIN pa morajo vinogradniki izpolnjevati tudi vse splošne pogoje. Tehnološka navodila za izvajanje operacije VIN so pripravljena na podlagi Uredbe o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 16/16, z vsemi spremembami; v nadaljevanju: uredba).

Vsem vinogradnikom želimo, da bi s svojimi odločitvami uspešno uresničili zastavljene cilje, to je pridelali čim bolj kakovostno grozdje in vino, pri tem pa ohranili čim manj okrnjeno okolje.

Strokovna skupina za vinogradništvo

2 POGOJI UPRAVIČENOSTI

Ob vstopu v ukrep KOPOP je treba izpolnjevati naslednje pogoje upravičenosti:

- imeti najmanj en hektar (v nadaljevanju: ha) kmetijskih površin na kmetijskem gospodarstvu (v nadaljevanju: KMG);
- KMG mora biti vpisan v register kmetijskih gospodarstev (v nadaljevanju: RKG);
- imeti opravljen šesturni program predhodnega usposabljanja s področja kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih vsebin;
- imeti izdelan program aktivnosti kmetijskega gospodarstva.

3 SPLOŠNI POGOJI

Pri izvajanju ukrepa KOPOP je treba izpolnjevati naslednje splošne pogoje:

- imeti opravljen program usposabljanja v obsegu najmanj štirih ur letno, ki se izvede od 1. januarja do 20. decembra tekočega leta;
- v prvih treh letih trajanja obveznosti mora biti najmanj enkrat uporabljena storitev svetovanja (če je upravičenec vstopil v ukrep KOPOP v letu 2015, mora opraviti storitev svetovanja v prvih štirih letih);
- ves čas trajanja obveznosti mora biti vodena evidenca o vseh delovnih opravilih, na obrazcih evidenc o delovnih opravilih, ki so dostopni na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: ministrstvo);
- uporaba blata iz komunalnih čistilnih naprav ni dovoljena.

3.1 Vodenje evidenc

V skladu z uredbo je pri izvajanju ukrepa KOPOP treba **obvezno in sproti voditi evidence na predpisanih obrazcih**, ki so dostopni na spletnih straneh Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: agencija) (http://www.arskrp.gov.si/si/splosno/vstopna_stran/vsebine_na_vstopni_strani/zbirna_vloga_2017_od_a_do_z/) in Programa za razvoj podeželja (v nadaljevanju PRP) (<http://www.program-podezelja.si/sl/infoteka/porocila-za-javnost/657-21-3-2017-posodobljena-navodila-za-vodenje-evidenc-kopop-in-ek-s-primerom>). Evidence služijo za vodenje vseh delovnih opravil v okviru izbranih operacij in zahtev ukrepa KOPOP. Evidence se lahko uporabljajo tudi za potrebe vodenja vseh drugih delovnih opravil na KMG in tudi za površine, ki niso vključene v ukrep KOPOP. KMG mora v primeru uporabe gnojil in FFS voditi podatke o nabavi, porabi, oddaji, prejemu in zalogi posameznih vrst gnojil in FFS za vse površine KMG.

Evidence vključujejo naslednje obrazce:

- »Evidenca o delovnih opravilih za vinogradništvo«,
- »Evidenca o uporabi organskih in mineralnih gnojil«,
- »Evidenca o uporabi gnojil na kmetijskem gospodarstvu – zbirnik za vse površine kmetijskega gospodarstva«,
- »Podatki o uporabi fitofarmaceutskih sredstev pri ukrepu KOPOP«,
- »Evidenca o uporabi fitofarmaceutskih sredstev na kmetijskem gospodarstvu – zbirnik za vse površine kmetijskega gospodarstva«.

»Evidenco o delovnih opravilih za vinogradništvo« KMG obvezno vodi za vsa delovna opravila v vinogradih, če so te površine vključene v operacijo VIN oziroma Ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija.

»Evidenca o uporabi organskih in mineralnih gnojil« in »Podatki o uporabi fitofarmaceutskih sredstev pri ukrepu KOPOP« se uporabljata tudi za namen kontrole navzkrižne skladnosti.

Pri izpolnjevanju obrazca »Podatki o uporabi fitofarmaceutskih sredstev pri ukrepu KOPOP« je treba upoštevati, da se morajo v ta obrazec vpisovati tudi podatki o izvedenih metodah varstva

rastlin z nizkim tveganjem. V skladu s 5. členom Pravilnika o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi (Uradni list RS, št. 43/14) so metode varstva rastlin z nizkim tveganjem naslednje:

- mehansko ali fizikalno zatiranje plevela (strojno ali ročno);
- mehansko ali fizikalno odstranjevanje napadenih ali okuženih rastlin, ali delov rastlin ali škodljivih organizmov;
- uporaba FFS, izdelanih na podlagi mikroorganizmov, rastlinskih izvlečkov, feromonov in snovi z nizkim tveganjem, registriranih oziroma dovoljenih v skladu z zakonom, ki ureja fitofarmacevtska sredstva;
- uporaba koristnih organizmov za biotično varstvo rastlin, dovoljenih z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo rastlin;
- uporaba osnovnih snovi, za katere v skladu z zakonom, ki ureja fitofarmacevtska sredstva, ni treba pridobiti odločbe o registraciji ali dovoljenja;
- uporaba pripravkov, ki so dovoljeni za ekološko kmetovanje v skladu z Uredbo 834/2007/ES.

Predpisane evidence se lahko izpolnjujejo v računalniški obliki. **Oblike in vsebine obrazca ni dovoljeno spreminjati**, lahko pa se dodaja ali po potrebi izbriše posamezne vrstice. **Če kontrolor ob pregledu na kraju samem najde spremenjen obrazec, to pomeni kršitev**. Če se obrazce izpolnjuje v tiskani obliki, je treba vsa delovna opravila vpisovati čitljivo, z velikimi tiskanimi črkami.

Upravičenci morajo na KMG hraniti vse račune (npr. o nakupu gnojil, FFS, feromonskih vab, sadilnega materiala, za opravljeno strojno storitev ipd.), izjave izvajalca za opravljeno strojno storitev, razne deklaracije (npr. za gnojila, FFS, feromonske dispenzorje ipd.) in drugo dokumentacijo.

Če upravičenec deklaracije za FFS od trgovca ne prejme, na KMG hrani deklaracijo natisnjeno na embalaži, ki je lahko prazna ali polna (lahko tudi za več let). Če za posamezna FFS, ki jih upravičenec uporablja, teh deklaracij nima, si lahko s spletne strani <http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/> natisne povzetek odločbe, ki zadostuje izpolnjevanju pogoja o hranjenju deklaracij na KMG.

Evidence upravičenci hranijo doma (na KMG) za potrebe pregleda na kraju samem in jih ne pošiljajo na agencijo. Kopija evidenc se pošlje na agencijo le v primeru uveljavljanja višje sile ali izjemnih okoliščin.

Evidence in ostala dokazila o izpolnjevanju posameznih zahtev ukrepa KOPOP je treba ob kontroli dati na vpogled nadzornim organom.

Navodila za vodenje evidenc s primerom so dostopna na spletnih straneh agencije (http://www.arsktrp.gov.si/si/splosno/vstopna_stran/vsebine_na_vstopni_strani/zbirna_vloga_2017_od_a_do_z/) in PRP (<https://www.program-podezelja.si/sl/infoteka/porocila-za-javnost/657-21-3-2017-posodobljena-navodila-za-vodenje-evidenc-kopop-in-ek-s-primerom>).

Primer izpolnjenih evidenc za operacijo VIN je v prilogi 1 teh navodil.

4 OPERACIJA VIN

Zahteve operacije VIN so namenjene ohranjanju in izboljšanju lastnosti in rodovitnosti tal z nadzorovano uporabo gnojil in FFS, zmanjševanju erozije in izpiranja hranil.

Zahteve v okviru operacije VIN pomenijo spremembo obstoječih kmetijskih praks.

Operacija VIN se izvaja na GERK z vrsto rabe »1211 – vinograd«.

Operacija VIN vključuje obvezno in izbirne zahteve. Upravičenec mora izvajati obvezno zahtevo, lahko pa izbere tudi eno ali več izbirnih zahtev te operacije.

Izbirne zahteve je treba izvajati na isti kmetijski površini kot obvezno zahtevo, in sicer v enakem ali manjšem obsegu kot obvezno zahtevo.

Obvezna zahteva je:

- VIN_VABE: Uporaba feromonskih in lepljivih vab za potrebe spremljanja škodljivih organizmov (v nadaljevanju: VIN_VABE).

Izbirne zahteve so:

- VIN_EKGN: Gnojenje samo z gnojili, ki so dovoljena v ekološki pridelavi (v nadaljevanju: VIN_EKGN);
- VIN_MEHZ: Mehansko zatiranje plevelov (pod trsi) (v nadaljevanju: VIN_MEHZ);
- VIN_INSK: Opustitev uporabe insekticidov (v nadaljevanju: VIN_INSK);
- VIN_POKT: Pokritost tal v medvrstnem prostoru z negovano ledino (v nadaljevanju: VIN_POKT);
- VIN_MEDV: Pokritost tal čez zimo v vinogradih, kjer medvrstni prostor ni pokrit z negovano ledino (v nadaljevanju: VIN_MEDV).

Izbirne zahteve je treba izvajati na isti kmetijski površini kot obvezno zahtevo, in sicer v enakem ali manjšem obsegu kot obvezno zahtevo.

V okviru operacije VIN se varstvo rastlin izvaja v skladu z Zakonom o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07, 36/10 in 40/14 – ZIN-B), Zakonom o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, št. 83/12) in Pravilnikom o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi (Uradni list, RS št. 43/14).

4.1 Obvezna zahteva VIN_VABE

V okviru obvezne zahteve VIN_VABE se v vinogradih v obdobju od 1. maja do 15. avgusta tekočega leta za posamezne vrste škodljivcev uporabljajo feromonske vabe oziroma lepljive plošče, s katerimi se spremlja številčnost in čas pojava škodljivcev, kot merilo potrebnih ukrepov varstva vinogradov. Pri določitvi števila potrebnih feromonskih vab oziroma lepljivih plošč se upošteva navodila iz preglednice 1.

Zaradi izvajanja te zahteve se število škropljenj z insekticidi iz konvencionalne pridelave (*preglednica 2*) v vinogradih zmanjša za 30 % (**iz 5 tretiranj na 3 tretiranja**, kar je največje dovoljeno število škropljenj z insekticidi) glede na navodila strokovnih institucij s področja varstva rastlin. Insekticidi, uporabljeni proti ameriškem škrtatku, se **ne štejejo v nabor te omejitve**.

Za obvezno zahtevo VIN_VABE velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na delu površin vinogradov vendar na celem GERK, pri čemer ena feromonska vaba oziroma lepljiva plošča lahko pokrije več GERK;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja;
- se izvaja na območju celotne Republike Slovenije;
- obtežba z živino ni relevantna.

Na KMG je treba hraniti deklaracije za feromonske vabe oziroma lepljive plošče in račune o nakupu feromonskih vab oziroma lepljivih plošč ter do 15. februarja naslednjega leta tudi že uporabljene feromonske vabe oziroma lepljive plošče.

Višina plačila za izvajanje obvezne zahteve VIN_VABE znaša za vinograde z nagibom:

- do vključno 35 %: 143,04 eura na ha letno;
- nad 35 %: 188,10 eura na ha letno.

Slika 1: Lepljive plošče (levo spodaj) za ugotavljanje pojava škrtžatkov in posledice trsne rumenice (levo zgoraj) in feromonske vabe za ugotavljanje pojava škodljivcev; grozdnih sukačev (desno spodaj) in posledice pojava grozdnih sukačev na socvetju in grozdu (Foto: A. Rebernišek, S. Vršič)

4.1.1 Tehnološka navodila za izvajanje obvezne zahteve VIN_VABE

Osnovni namen obvezne zahteve VIN_VABE je z natančnejšim spremljanjem pojava in velikosti populacije škodljivcev zmanjšati uporabo insekticidov na osnovi ulova škodljivcev na vabah. Zato se ta zahteva nanaša na vse površine, s katerimi vinogradnik vstopa v zahtevo, saj se na osnovi ulova škodljivcev odloča o potrebi uporabe insekticidov. V ta namen je določeno število potrebnih vab (preglednica 1) glede na skupne površine vinogradov na KMG.

Preglednica 1: Minimalno število feromonskih vab ali lovilnih plošč na ha pri obvezni zahtevi VIN_VABE

Površina vinograda	Število vab	Število lovilnih plošč
do vključno 2 ha	1	2
nad 2 do vključno 5 ha	2	4
nad 5 do vključno 10 ha	3	6
nad 10 do vključno 50 ha	4	8
nad 50 do vključno 100 ha	10	15
nad 100 ha	20	40

Obvezna zahteva VIN_VABE je v osnovi nadstandard v pridelavi grozdja z zmanjšano uporabo insekticidov za 30 %. Uporabo vab za ugotavljanje populacijske dinamike škodljivih organizmov štejejo kot prispevek za ohranjanje narave in zdravja ljudi pri izvajanju ukrepov varstva rastlin pred škodljivimi organizmi zaradi tega, ker omogočajo natančnejše določanje ukrepov za zatiranje škodljivcev in tudi natančnejše določanje optimalnih terminov za izvedbo ukrepov. Strokovna uporaba vab lahko omogoči zmanjšanje števila uporab insekticidov kot je to v intenzivnem varstvu (preglednica 2) in s tem tudi celokupni letni vnos insekticidov v okolje. Če insekticide uporabimo v

najbolj optimalnem obdobju, zmanjšamo potrebo po izvedbi korekcijskih dodatnih uporab insekticidov.

Površina, na katero se preračuna najmanjše zahtevano število feromonskih vab ali lepljivih plošč ni vezana na posamezen GERK, temveč na celokupno površino s katero pridelovalec vstopi v obvezno zahtevo VIN_VABE. To pomeni, da je prostorska porazdelitev feromonskih vab oziroma lepljivih plošč vezana na optimalne točke postavitve glede na topografijo in splošno znane strokovne smernice in se ne izvaja na način, da morajo biti feromonske vabe oziroma lepljive plošče izobešene na vsakem GERK, s katerim vinogradnik vstopi v obvezno zahtevo VIN_VABE. Posamezna vaba ali lepljiva plošča lahko pokriva združeno območje več GERK hkrati.

Preglednica 2: Intenzivno varstvo pri zatiranju škodljivcev vinske trte (konvencionalna pridelava) (iz priloge 8 uredbe)

Obdobje uporabe	Ciljni organizem	Uporaba
Konec aprila ali v začetku maja	Različne gosenice, pedici in sovke, kapar, hrošči rilčkarji	1 x
V sredini maja	Trtna stenica in kapar	1 x
Prvi teden junija	Grozdni sukači IG in ameriški škržatek	1 x
Sredina julija	Grozdni sukači IIG in ameriški škržatek	1 x
Konec julija	Grozdni sukači IIG in ameriški škržatek	1 x

Število škropljenj na leto (konvencionalna pridelava): 5

Največje dovoljeno število škropljenj pri izvajanju ukrepa KOPOP na leto – 70 %: 3

V kategorijo feromonskih vab štejemo vse vrste vab, ki privabljajo škodljive žuželke s sproščanjem feromonov, v kategorijo barvne – lepljive vabe pa štejemo vse vabe, ki privabljajo škodljive žuželke z atraktivno barvo. Ponudnik vab mora ob prodaji zagotoviti navodila za uporabo in vse specifikacije glede škodljivcev, ki jih je možno spremljati. Primerne so le vabe, ki imajo ustrezne specifikacije. Primerne so tudi vabe podprte z video nadzorom ali drugimi računalniškimi postopki evidentiranja ulova, ki so nadgradnja feromonskih ali barvnih lepljivih vab (npr. Trapview sistemi).

DOMA NAREJENE BARVNE LEPLJIVE VABE SE NE ŠTEJEJO KOT PRIMERNE.

Glede na pravila je vinogradnik v posamezni sezoni dolžan uporabiti **feromonsko ali lepljivo barvno vabo**. Dovolj je uporaba enega tipa feromonske vabe za spremljanje katerega koli škodljivca ali enega tipa lepljive barvne vabe za spremljanje katerega koli škodljivca. V naših trenutnih razmerah glede ponudbe vab so to predvsem feromonske vabe za spremljanje populacije grozdnih sukačev in rumene lepljive plošče za spremljanje populacije ameriškega škržatka. Prehranske vabe brez dodatka feromonov ali brez barvnih ohišij **se ne štejejo** kot primerne vabe za izpolnitev pogojev za izvedbo obvezne zahteve VIN_VABE. Če prehranska vaba združuje tudi učinke barvnih ozadij, se šteje kot primerna (na primer vabe za lov plodove mušice). Podatki o minimalnem potrebnem številu vab na površinsko enoto so prikazani v preglednici 1. Vabe postavimo na način, da imamo najboljši možni pregled nad populacijo škodljivcev. Posamezna vaba lahko učinkuje preko več GERK zato fizično vab ne izobešamo na vsak GERK v okviru posameznega KMG. V preglednici 1 prikazani podatki o številu vab omogočajo spremljanje škodljivcev na več GERK hkrati, kadar ima posamezno KMG večje število parcel (GERK) v bližini. Kadar imajo pridelovalci veliko število parcel (GERK), ki so med seboj od robov oddaljene več kot 500 m in so njihove topografske značilnosti različne, priporočamo, da se izobesi večje število vab, kot je navedeno v preglednici 1. To ni obvezno, je pa strokovno upravičeno saj vemo, da je domet privabilnega učinka vab omejen.

V okviru obvezne zahteve VIN_VABE je določeno, da mora vinogradnik zagotoviti uporabo feromonskih ali lepljivih vab med **1. majem in 15. avgustom**. Datum začetka izobešanja

feromonskih ali lepljivih vab se primarno določi na podlagi lastnega poznavanja specifičnih vremenskih in populacijskih razmer v nasadih in glede na razvoj vinske trte. Priporočamo, da se pridelovalci posvetujejo z območnimi svetovalci za varstvo rastlin ali strokovnjaki prognostične službe za varstvo rastlin.

Pri izobešanju je potrebno poskrbeti, da so feromonske ali lepljive vabe pritrjene na ustrezen način, da zdržijo povprečne vremenske obremenitve. Vinogradnik je dolžan poskrbeti, da feromonske vabe nadomesti, če so bile uničene zaradi vremenskih dogodkov. Priporočamo, da vinogradnik vodi zapise o tem, kakšen je bil dejanski ulov škodljivcev v časovnih obdobjih. Pomembno je tudi, da se feromonske vabe ob zaključku sezone sledenja škodljivcev odstranijo, da se na njih ne lovijo koristni organizmi.

PO ODSTRANITVI JE ŽE UPORABLJENE FEROMONSKE VABE OZIROMA LEPLJIVE PLOŠČE NA KMG TREBA HRANITI DO 15. FEBRUARJA NASLEDNJEGA LETA.

Uporaba feromonskih vab naj posredno pripelje do zmanjšanja števila uporab insekticidov. Iz tega razloga obvezna zahteva VIN_VABE vključuje tudi zmanjšanje števila uporab insekticidov v enem letu na **največ 3** s tem, da uporabe insekticidov **za zatiranje ameriškega škržatka niso vštete** (*preglednica 2*). Prag najmanjšega števila dovoljenih uporab insekticidov v enem letu je postavljen tako, da v razmerah s povprečnim pritiskom škodljivcev in deklarirano učinkovitostjo sredstev omogoča dovolj zanesljivo varstvo, da ne pride do pomembnih izgub pridelka. Vinogradniki morajo osvojiti ustrezno kombiniranje pripravkov in terminov, da lahko z eno uporabo zatrejo več škodljivcev hkrati, dodatno pa morajo pridobiti večjo sposobnost presoje dejanskih pragov škodljivosti in razmerij med škodljivci in njihovimi naravnimi sovražniki. Z ustreznim poznavanjem slednjega lahko dejansko izvedemo obvezno zahtevo VIN_VABE. Pri škodljivcih z velikim številom generacij letno še vedno ostajamo pri preventivnem konceptu, kar pomeni, da s kakovostnim zatiranjem prve generacije zmanjšamo potrebo po zatiranju naslednjih generacij.

Pri določevanju števila uporab insekticidov v obdobju enega leta štejmo insekticide, ki so priznani kot FFS v skladu z Zakonom o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, št. 83/12). Za hitro pridobivanje informacij o statusu posameznih sredstev lahko vinogradniki uporabijo spletno bazo FITO-INFO (<http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>). V nabor uporab insekticidov ne štejmo sredstev, ki sicer lahko imajo insekticidno delovanje, vendar jih ne uvrščamo med FFS in insekticide na podlagi mikroorganizmov, pri katerih je za doseganje visoke učinkovitosti predvidena večkratna zaporedna uporaba. Med izjeme, ki jih ne vštevamo v nabor, tako sodijo pripravki na podlagi virusov in bakterij, ki nimajo karence in nimajo določenega MRL (največje dovoljene vsebnosti ostankov v grozdju). Če te izjeme ni, potem ne moremo v polni meri izrabiti ekoloških koristnih tovrstnih visoko selektivnih pripravkov. Prav tako v nabor ne štejmo sredstev, ki so deklarirana kot akaricidi in sredstev na podlagi žvepla.

4.1.2 Pregled izvajanja obvezne zahteve VIN_VABE

Agencija izpolnjevanje pogojev pri izvajanju obvezne zahteve VIN_VABE preverja z upravnim pregledom in s pregledom na kraju samem.

Z upravnim pregledom se prek RGK preveri:

- ustreznost kmetijske rastline;
- ustreznost nagiba.

Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- podatki o GERK.

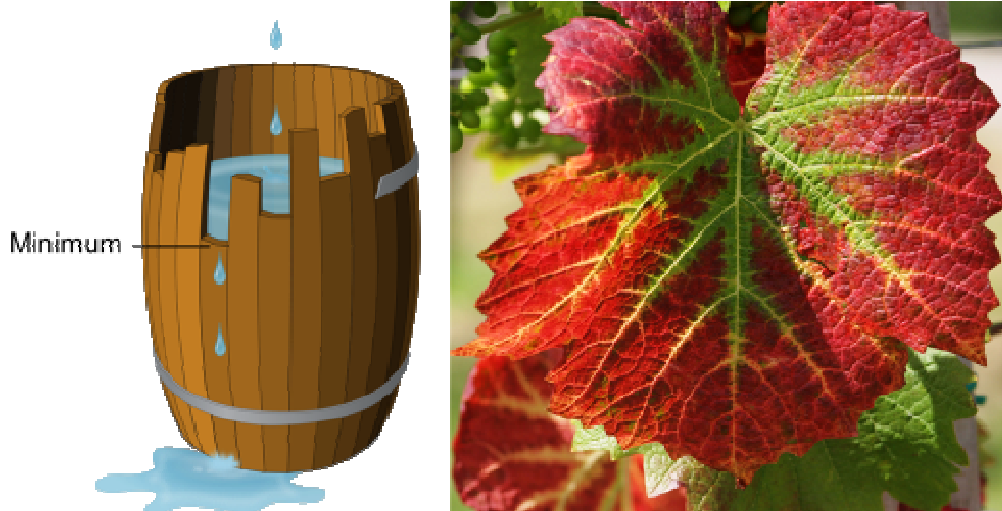
S pregledom na kraju samem se popiše dejansko stanje površin in preveri, ali:

- se na KMG za zahtevo vodijo evidence iz poglavja 3.1 teh navodil;
- se na površini z zahtevkom v obdobju med 1. majem in 15. avgustom tekočega leta za posamezne vrste škodljivcev uporabljajo feromonske vabe ali lepljive plošče;
- je število postavljenih feromonskih vab ali lepljivih plošč glede na navodila iz priloge 8 uredbe ustrezno;
- število škropljenj z insekticidi ne presega števila škropljenj, ki je opredeljeno v prilogi 8 uredbe KOPOP;
- se na KMG uporabljene feromonske vabe oziroma lepljive plošče shranjujejo do 15. februarja naslednjega leta;
- na KMG hranijo deklaracije in račune o nakupu feromonskih vab oziroma lepljivih plošč.

4.2 Izbirna zahteva VIN_EKGN

Osnovni cilj izbirne zahteve VIN_EKGN je izboljšanje strukture in rodovitnost tal, povečanje odpornosti rastlin na bolezni, povečanje nastanka humusa v tleh in aktivnosti makro- in mikroorganizmov.

Pri izvajanju izbirne zahteve VIN_EKGN se za talno gnojenje lahko uporabljajo organska gnojila oziroma gnojila, ki so dovoljena v ekološki pridelavi v skladu s Prilogo I Uredbe 889/2008/ES.

Slika 2: Optimalna prehranjenost rastlin je odvisna od hranila, ki je v minimumu – Liebigov zakon, kar se kaže v znamenjih pomanjkanja hranila

(Vir: levo – http://sl.wikipedia.org/wiki/Liebigovo_pravilo_minimuma, desno – S. Vršič)

Za izbirno zahtevo VIN_EKGN velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na vseh površinah vinogradov;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati;
- se izvaja na območju celotne Republike Slovenije;
- obtežba z živino ni relevantna;
- se kot izpolnjevanje zahteve šteje tudi, če se na določenih GERK vključenih v zahtevo gnojila ne uporabljajo.

Na KMG je treba hraniti deklaracije nabavljenih gnojil in račune, s katerih je razviden nakup vrste gnojil.

Višina plačila za izvajanje izbirne zahteve VIN_EKGN znaša za vinograde z nagibom:

- do vključno 35 %: 76,80 eura na ha letno;
- nad 35 %: 96,96 eura na ha letno.

Plačilo za izbirno zahtevo VIN_EKGN se izplača le za tiste površine, na katerih se izvaja obvezna zahteva VIN_VABE.

4.2.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_EKGN

Pri izvajanju izbirne zahteve VIN_EKGN se za gnojenje tal lahko uporabljajo organska gnojila oziroma tudi nekatera mineralna gnojila, ki so dovoljena v ekološki pridelavi v skladu s Prilogo I Uredbe 889/2008/ES.

Priporočljiva so predvsem organska gnojila, ki vplivajo na večjo aktivnost makro- in mikroorganizmov in s tem večjo mineralizacijo. Tla bogata z organsko snovjo zagotavljajo dovolj mikroelementov in v veliki meri tudi makro elementov za prehrano vinske trte. Na optimalni potek mineralizacije (razgradnje organske snovi v tleh) vpliva tudi zračnost tal. Zato s pravočasnim rahljanjem tal lahko prispevamo k boljši razpoložljivosti hranil za vinsko trto, predvsem dušika. Potek mineralizacije v vegetaciji in razpoložljive količine dušika so prikazane na sliki 3. Iz tega grafikona je razvidno, da so potrebe vinske trte po dušiku v srednje težkih tleh z 2 % organske snovi že lahko v celoti pokrite iz procesov naravne mikrobne mineralizacije.

Slika 3: Srednja letna razpoložljivost dušika v kg/ha v srednje težkih tleh glede na odstotek humusa v tleh

GNOJILNI NAČRT IN ANALIZA TAL

Pred pripravo programa aktivnosti (v nadaljevanju: PA) mora biti na vsakem KMG za tiste GERK, na katerih se gnoji z mineralnimi gnojili, izdelan petletni gnojilni načrt na podlagi analize tal, ki **ni izdelana po 01.01.2016**. Na gnojilnem načrtu mora biti naveden datum izdelave tega načrta in ne le datum, ko je bil natisnjen. Analiza tal mora biti izdelana vsaj za naslednje parametre: P, K in organska snov. Na analizi tal morajo biti obvezno navedeni vsi GERK, za katere je izdelana. Iz analize tal mora biti razvidno, kdo jo je izdelal in datum analize tal. Če analize tal, ki so še veljavne, ne vsebujejo vseh zgoraj zahtevanih podatkov, je takšne analize treba dopolniti. Manjkajoče GERK na analizah tal lahko dopiše Javna služba kmetijskega svetovanja, manjkajoče parametre pa lahko dopolni le laboratorij, ki je izdelal prvotno analizo tal.

*Slika 4: Grobo rahljanje tal oskrbovanih z negovano ledino in dodajanje gnojil z »odlagalcem« za izboljšanje založenosti tal s hranili v drugem horizontu tal
(Foto: S. Vršič)*

Po več desetletni uporabi rudninskih gnojil je oskrba vinogradov s hranili pri nas večinoma dobra. Pogosti so primeri preveč gnojenih vinogradov (po analizi tal stopnji založenosti D in E), da je strokovno utemeljeno zmanjšanje ali celo opustitev gnojenja s posameznimi elementi. To velja predvsem za kalij in fosfor. V primerih, ko je v rodnih vinogradih zgornji horizont (0 do 25 cm) močno založen s hranili spodnji (25 do 50 cm) pa slabo, ne moremo premešati tal, predvsem ne na večjih strminah. V taki situaciji lahko uporabimo stroje, s katerimi dodamo gnojila na želeno globino (slika 4). Da omogočimo regeneracijo ob tem poškodovanih korenin, ne smemo gnojenja spodnjih plasti tal izvajati v času glavne rasti trte. Primeren čas za to je od oktobra do novembra in od marca do maja. Dognojevanje mora biti izvedeno na tak način, da se čim prej regenerira tudi travna ruša.

Za dostopnost hranil je najpomembnejša pH vrednost tal. Pri vinski trti je to od 5,5 za lahka tla pa do 7 za zelo težka tla. Za uravnavanje pH vrednosti v kisljih tleh uporabimo različna apna naravnega izvora, v bazičnih pa kislja gnojila. Tudi ostanki iz vinograda kot so npr. tropine imajo določeno gnojilno vrednost, lahko pa z njimi tudi delno vplivamo na pH vrednost tal. Pri vračanju tropin moramo paziti kakšna je pH vrednost tal v vinogradu. Najpogosteje vračamo v vinograde komposte iz grozdnih tropin, če so tla kislja. Če pa so tla bazična (pH nad 7) jih lahko vračamo direktno v vinograd. Za ohranjanje pH vrednosti tal moramo vsakih 3 do 5 let dodati 1.000 do 1.500 kg CaO/ha. Zato moramo preračunati dejansko vrednost vsakega apnenega gnojila na CaO. Iz tega lahko izračunamo tudi dejansko ceno apna. Primer za izračun naravnega apnenega gnojila dolomit, ki vsebuje 53 % CaCO₃ in 43 % MgCO₃, je naslednji:

$$\begin{array}{rcl}
 53 \% \text{ CaCO}_3 \times 0,56 & = & 29,68 \% \text{ CaO} \\
 43 \% \text{ MgCO}_3 \times 0,67 & = & 28,81 \% \text{ CaO} \\
 \text{Skupaj} & = & 58,49 \% \text{ CaO}
 \end{array}$$

Iz tega izračuna je razvidno, da imajo sestavine 1.000 kg dolomita enako vrednost kot okoli 585 kg čistega CaO. To pomeni, če je na podlagi analize tal treba dodati 1.000 kg CaO/ha, moramo v tem primeru uporabiti okoli 1.700 kg dolomita na ha. Pri tem pa je treba upoštevati koliko je v tleh magnezija. Če ga je v tleh dovolj, potem moramo uporabiti druga apnena gnojila z manj magnezija, ker v nasprotnem primeru lahko povzročimo pomanjkanje kalija. Znamenja pomanjkanja hranil so prikazana v nadaljevanju. Količine posameznih hranil (P, K in Mg), ki jih je treba dodati glede na založenost tal, pa so prikazane v preglednici 3.

Preglednica 3: Priporočila za gnojenje s P, K in Mg glede na vsebnost hranil v tleh

Vsebnost hranil (mg/100 g tal)	Hranilo (kg/ha/leto)			
	Fosfor (P ₂ O ₅)	Kalij (K ₂ O)		Magnezij (MgO)
		do 25 % gline	nad 25 % gline	
pod 7	100	180	210	100
7 do 9	50	150	180	80
10 do 12	40	120	150	60
13 do 15	30	90	120	40
16 do 18	25	75	90	35
19 do 21	22	69	75	30
22 do 24	18	63	69	25
25 do 27	15	56	63	10
28 do 30	0	50	56	0
31 do 33		30	50	
34		15	30	
nad 34		0	15	
nad 37			0	

GNOJENJE Z DUŠIKOM

Pri gnojenju z dušikom upoštevamo vsebnost organske snovi v tleh, saj je od te odvisna dovolj velika količina dušika nastalega pri mineralizaciji (*slika 3*). Posebno v sušnih obdobjih, pri nižjih vsebnostih organske snovi (pod 1,5 %), so količine dušika za oskrbo trte premajhne. Z grobim rahljanjem lahko proces mineralizacije pospešimo in zmanjšamo konkurenco za vodo. Vinska trta v povprečju v enem letu odvzame okoli 80 kg dušika na ha, od tega 25 do 28 kg za pridelek grozdja (10.000 kg grozdja/ha), ostalo pa za vegetativni razvoj (okoli 3.000 kg lesa/ha pri rezi in okoli 6.000 kg listov/ha). Med sortami so tudi velike razlike v odvzemu dušika (60 do 115 kg/ha).

Ponudbo dušika lahko v veliki meri uravnavamo tudi z oskrbo tal. To pomeni, da v času male potrebe vinske trte za dušik zmanjšamo izgube dušika iz padavin in mineralizacije z ozelenitvijo. Ko pa nastopijo večje potrebe po dušiku, pa konkurenco podrasti zmanjšamo na minimum z mulčenjem, spomladi celo v kombinaciji z grobim rahljanjem. Na ta način so izgube dušika manjše, ponudba dušika pa prilagojena razvoju vinske trte. Temu sta prilagojeni tudi izbirni zahtevi VIN_POKT in VIN_MEDV.

Znamenja pomanjkanja hranil so opisana v prilogi 2 teh navodil.

4.2.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_EKGN

Agencija izpolnjevanje pogojev pri izvajanju izbirne zahteve VIN_EKGN preverja z upravnim pregledom in s pregledom na kraju samem.

Z upravnim pregledom se prek RKG preveri:

- ustreznost kmetijske rastline;
- ustreznost nagiba.

Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- podatki o GERK.

S pregledom na kraju samem se pregleda KMG, popiše dejansko stanje površin in preveri, ali:

- se na KMG za zahtevo vodijo evidence iz poglavja 3.1 teh navodil;
- se na površini z zahtevkom za talno gnojenje uporablja organska gnojila oziroma gnojila, ki so dovoljena v ekološki pridelavi v skladu s Prilogo I Uredbe 889/2008/ES;
- na KMG hranijo deklaracije in račune o nakupu gnojil.

4.3 Izbirna zahteva VIN_MEHZ

Izbirna zahteva VIN_MEHZ je namenjena zatiranju plevelov brez uporabe herbicidov na okolju prijaznejši način. Prispeva k večji aktivnosti koristnih organizmov v tleh, še posebej deževnikov, zadrževanju vode v tleh in manjšemu razkroju organske snovi.

Pri izvajanju izbirne zahteve VIN_MEHZ se plevele v vrsti pod trsi zatira brez uporabe herbicidov (*slika 5*). Pri izbiri mehanizacije za mehansko zatiranje plevelov v vrsti pod trsi je treba paziti, da uporaba te mehanizacije ne povzroča poškodb na trsih, ki so lahko vdorna mesta za različne bolezni (npr. rak koreninskega vratu vinske trte – *Agrobacterium vitis* Ophel & Kerr in druge).

*Slika 5: Zatiranje plevelov z uporabo herbicidov v vrsti pod trsi, ki je pri izbirni zahtevi VIN_MEHZ prepovedano (levo), mehansko zatiranje plevelov, ki pri izbirni zahtevi VIN_MEHZ (desno)
(Foto: S. Vršič)*

Poleg mehanskega zatiranja plevelov v medvrstnem prostoru se izvaja tudi mehansko zatiranje plevelov v vrsti (pasu pod trsi). Izvajati se začne spomladi ob upoštevanju razvojne faze plevelov. Tla v vrsti (pod trsi) se lahko plitvo obdela ali pa se plevele večkrat pokosi ali zmulči. Ker uporaba herbicidov ni dovoljena, se z izvajanjem zahteve doseže zmanjšanje skupne porabe FFS.

Za izbirno zahtevo VIN_MEHZ velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na delu površin vinogradov, lahko na delu GERK;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti med leti lahko spreminja;
- se izvaja na območju celotne Republike Slovenije;
- obtežba z živino ni relevantna.

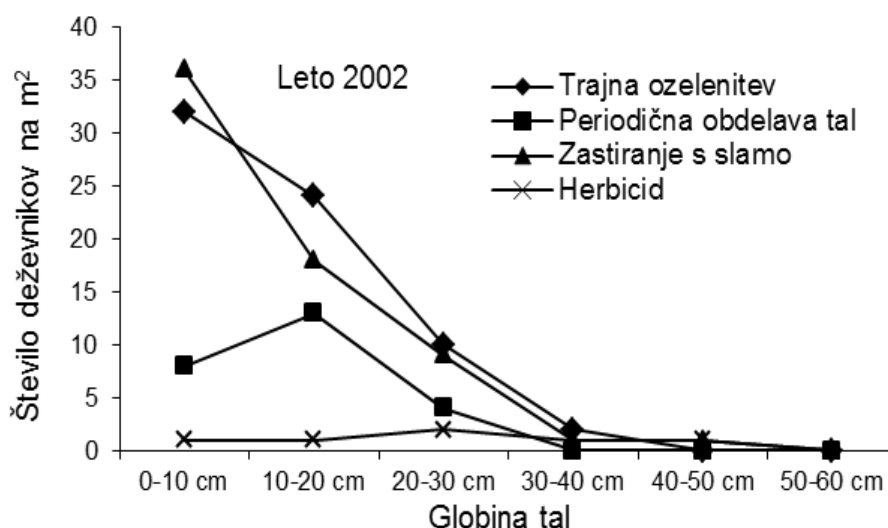
Na KMG mora biti prisotna ustrezna mehanizacija oziroma oprema ali shranjen račun izvajalca za opravljeno strojno storitev ali shranjena izjava izvajalca (*priloga 3*), hraniti pa je treba tudi račune o nakupu FFS.

Višina plačila za izvajanje izbirne zahteve VIN_MEHZ znaša za vinograde z nagibom:

- do vključno 35 %: 163,44 eura na ha letno;
- nad 35 %: 227,10 eura na ha letno.

4.3.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_MEHZ

Izbirna zahteva VIN_MEHZ je namenjena zmanjšanji uporabi herbicidov v vinogradništvu. Prispeva tudi k zadrževanju vode v tleh, ohranjanju organske snovi v tleh, večji aktivnosti koristnih organizmov v tleh, predvsem deževnikov (*slika 6*) in zaščiti rastlin pred ekstremnimi temperaturami. Poleg mehanskega zatiranja v medvrstnem prostoru se izvaja tudi mehansko zatiranje plevelov v vrsti (v pasu pod trsi). Izvajati se začne 1. aprila tekočega leta in se konča 25. oktobra tekočega leta ob upoštevanju razvojne faze plevelov. Ker uporaba herbicidov ni dovoljena, se z izvajanjem zahteve doseže zmanjšanje skupne porabe FFS. Ta ukrep se mora izvajati vsako leto na delu površin vinogradov s katerimi vinogradnik vstopi v izbirno zahtevo VIN_MEHZ. Lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti se lahko spreminja, to pa pomeni, da se na posestvu z večjim številom GERK lahko ta ukrep izvede vsakič na drugem delu GERK.

Slika 6: Število deževnikov v različnih globinah vinogradniških tal glede na način oskrbe tal (Vršič in sod. 2011)

Za zatiranje plevelov v vrsti se lahko uporabijo različni odmični mulčerji (*glej sliko 6*), podrezovalniki plevelov (*slika 7, levo*), za to prirejeni pletveniki (*slika 7, na sredini*) in podobno ali pa plevela odstranimo ročno ali pa tla mehansko obdelamo s posebnimi priključki za mehansko obdelavo tal v vrsti.

Pri izbiri mehanizacije za mehansko zatiranje plevelov pod trsi je treba paziti, da uporaba te mehanizacije ne povzroča poškodb na trsih (*slika 7, desno*), ki so lahko vdorna mesta za različne bolezni (npr. rak koreninskega vratu vinske trte – *Agrobacterium vitis* Ophel & Kerr in druge).

*Slika 7: Podrezovalnik plevelov (levo) in prirejen pletvenik (na sredini) za mehansko zatiranje plevelov v vrsti ter poškodbe na trsu (desno) zaradi neustrezne izbire mehanizacije
(Foto: S. Vršič)*

4.3.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_MEHZ

Agencija izpolnjevanje pogojev pri izvajanju izbirne zahteve VIN_MEHZ preverja z upravnim pregledom in s pregledom na kraju samem.

Z upravnim pregledom se prek RKG preveri:

- ustreznost kmetijske rastline;
- ustreznost nagiba.

Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- podatki o GERK.

S pregledom na kraju samem se popiše dejansko stanje površin in preveri, ali:

- se na KMG za zahtevo vodijo evidence iz poglavja 3.1 teh navodil;
- se na površini z zahtevkom v vrstnem prostoru plevel mehansko zatira;
- se na površini z zahtevkom upošteva prepoved uporabe herbicidov;
- je na KMG prisotna ustrezna mehanizacija oziroma oprema ali shranjen račun izvajalca za opravljeno strojno storitev ali shranjena izjava izvajalca;
- na KMG hranijo račune o nakupu FFS.

4.4 Izbirna zahteva VIN_INSK

Namen te zahteve je zmanjšati vnos insekticidov v vinograde in s tem povečati populacije koristne favne. Pri izvajanju izbirne zahteve VIN_INSK uporaba insekticidov ni dovoljena, razen za obvladovanje karantenskih škodljivih organizmov (ameriški škržatek).

Za izbirno zahtevo VIN_INSK velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na delu površin vinogradov, vendar na celem GERK;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja;
- se izvaja na območju celotne Republike Slovenije;
- obtežba z živino ni relevantna.

Na KMG je treba hraniti deklaracije za FFS in račune o nakupu teh sredstev. Če za posamezna FFS, ki jih upravičenec uporablja, teh deklaracij nima, si lahko s spletne strani

<http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/> natisne povzetek odločbe, ki zadostuje izpolnjevanju pogoja o hranjenju deklaracij na KMG.

Višina plačila za izvajanje izbirne zahteve VIN_INSK znaša za vinograde z nagibom:

- do vključno 35 %: 191,54 eura na ha letno;
- nad 35 %: 270,74 eura na ha letno.

4.4.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_INSK

Pri izvajanju izbirne zahteve VIN_INSK uporaba insekticidov ni dovoljena, razen za obvladovanje karantenskih škodljivih organizmov, ameriškega škržatka (*Scaphoideus titanus*), ki je prenašalec fitoplazme, povzročiteljice zlate trsne rumenice (fitoplazma *Grapevine flavescence dorée*).

Dolžnost zatiranja ameriškega škržatka in tehnika uporabe insekticidov je tudi za vinogradnike, vključene v operacijo VIN, opredeljena v predpisih in dokumentih Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Opis zatiranja ameriškega škržatka za potrebe izvajanja zahteve VIN_INSK je dostopen na spletni strani ministrstva (<https://www.program-podezelja.si/sl/knjiznica/106-zatiranje-ameriskega-skrzatka-scaphoideus-titanus-ki-je-prenasalec-fitoplazme-povzrociteljice-zlate-trsne-rumenice-za-potrebe-izvajanja-izbirne-zahteve-vin-insk-znotraj-operacije-vinogradnistvo-v-okviru-kopop-iz-prp-2014-2020/file>).

Preglednica 4: Pregled pripravkov, ki jih je možno uporabljati za zatiranje ameriškega škržatka (stanje na dan 28. 3. 2017)

Pripravek	Aktivna snov	Odmerek	Število dovoljenih uporab letno ¹	Veljavnost registracije
Actara 25 WG	tiametoksam	0,2 kg/ha	3	17. 9. 2017
Decis	deltametrin	0,5 l/ha	1	31. 1. 2018
Decis 2,5 EC	deltametrin	0,5 l/ha	1	31. 1. 2018
Gat decline 2,5 EC	deltametrin	0,5 l/ha	2	31. 10. 2017
Reldan 22 EC	klorpirifos-metil	1 l/ha ²		29. 5. 2017
Steward ²	indoksakarb	150 g/ha	2	14. 5. 2017
Pyrinex M 22 ²	klorpirifos	1 l/ha	1	29. 5. 2017
Flora verde	piretrin	1,6 l/ha	3	13. 8. 2020
Biotip floral	piretrin	1,6 l/ha	3	13. 8. 2020

¹ Število dovoljenih uporab po GAP iz registracije fitofarmaceutskih sredstev (glej FITO-INFO <http://www.fito-info.si/>).

² Pripravki Reldan v odmerku 1 l/ha, Steward in Pyrinex M 22 so primerni le za omejevanje ameriškega škržatka in ne za obvezno zatiranje v razmejenih območjih zlate trsne rumenice.

Za zatiranje ameriškega škržatka je treba uporabljati sredstva, navedena v preglednicah 5, 6 in 7. Števila obveznih tretiranj za običajno pridelavo, ekološko pridelavo in matične vinograde, ki so tudi vinogradi za pridelavo grozdja, so navedena v nadaljevanju. Pri številu tretiranj se je treba držati navodil iz tega poglavja, pri rokih tretiranja pa upoštevati napovedi Javne službe zdravstvenega varstva rastlin. (http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zdravje_rastlin/javna_pooblastila_in_javna_sluzba/slovenska_organizacija_za_varstvo_rastlin/)

V vinogradih za pridelavo grozdja, ki se nahajajo v razmejenem območju (to so žarišča okužbe in varovalni pasovi), je obvezno **najmanj eno tretiranje**. Tretiranje se opravi, **ko je trta povsem odcvetela**, pri tem ima prednost pripravek Actara 25 WG (aktivna snov je tiametoksam). Pripravek Actara 25 WG je sistemski insekticid z rezidualnim načinom delovanja, ki učinkovito zatira

ameriškega škržatka, zato tretiranja običajno ni treba ponoviti. Če je bilo za prvo tretiranje uporabljeno katero drugo izmed naštetih sredstev v preglednici 5, je treba tretiranje ponoviti v drugem napovedanem roku. Delovanje ostalih sredstev je namreč krajše in so manj učinkovita (samo teden do deset dni). V tem primeru se za drugo tretiranje proti ameriškem škržatku uporabi eno izmed sredstev, ki je navedeno (za drugo tretiranje) v preglednici 5. Pri tem je smiselno spremljati ulov odraslih ameriških škržatkov z rumenimi lepljivimi ploščami. Drugo tretiranje se opravi, če je na rumene lepljive plošče ulovljenih štiri ali več škržatkov na ploščo na teden.

Ulov odraslih ameriških škržatkov se spremlja z rumenimi lepljivimi ploščami od julija dalje, in sicer se izobesi najmanj od tri do pet plošč na ha, v primeru večjih površin se število plošč ustrezno poveča. Za učinkovito spremljanje se plošče pregleduje vsakih sedem do deset dni in jih menjava na dva do tri tedne. Ulov se redno beleži. Ameriški škržatki letajo do sredine septembra.

Okvirni termini in pripravki so za običajno pridelavo navedeni v preglednici 5, za ekološko pridelavo v preglednici 6 in kadar gre za matični vinograd, ki je tudi vinograd za pridelavo grozdja, v preglednici 7. Natančnejše roke napove Javna služba zdravstvenega varstva rastlin.

Preglednica 5: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja na razmejenem območju in ustrezna FFS

Tretiranje / termin tretiranja	Razvojna faza trte	Razvojni stadij ameriškega škržatka	Sredstvo	Opombe
Prvo tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ do L ₃ (dva do štiri tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Decis Gat decline 2,5 EC Pripravki na osnovi piretrina (Flora verde, Biotip floral) Reldan 22 EC	Po končanem cvetenju! Prednost ima pripravek Actara 25 WG.
Drugo tretiranje običajno dva do tri tedne po prvem tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Actara 25 WG Reldan 22 EC	Če se je za prvo tretiranje uporabil pripravek Actara 25 WG, drugo tretiranje ni potrebno. Drugo tretiranje se opravi le v primeru, če se je za prvo tretiranje uporabil drug insekticid oziroma je na rumene lepljive plošče ulovljenih štiri ali več osebkov na ploščo na teden.

V ekološki pridelavi je treba prvo tretiranje opraviti takrat, ko trta povsem odcveti. S pripravki na osnovi piretrina je treba opraviti najmanj dve tretiranji, razen če se po prvem tretiranju s spremljanjem ulova z rumenimi lepljivimi ploščami ugotovi, da ulov odraslih škržatkov ne presega štiri osebkov na rumeno lepljivo ploščo na teden. V takem primeru tretiranja ni treba ponoviti. Če je treba, se opravi drugo tretiranje sedem do deset dni po prvem tretiranju v skladu z napovedjo Javne službe zdravstvenega varstva rastlin. Okvirni termini in pripravki so v navedeni preglednici 6.

Preglednica 6: Okvirni termini tretiranja ameriškega škrtatka v vinogradih za pridelavo grozdja v ekološki pridelavi na razmejenem območju in ustreza FFS

Tretiranje / termin tretiranja	Razvojna faza trte	Razvojni stadij ameriškega škrtatka	Sredstvo	Opombe
Prvo tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ do L ₃ (dva do štiri tedne po začetku izleganja)	Pripravki na osnovi piretrina (Flora verde, Biotip floral)	Po končanem cvetenju!
Drugo tretiranje pet do sedem dni po prvem tretiranju	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrtatki	Pripravki na osnovi piretrina (Flora verde, Biotip floral)	Drugo tretiranje se opravi le v primeru, če je na rumene lepljive plošče ulovljenih štiri ali več osebkov na ploščo na teden.

Kadar se vinogradi za pridelavo grozdja uporabljajo kot matični vinogradi, sta obvezni najmanj dve tretiranji ameriškega škrtatka. Tretje tretiranje je treba opraviti, če so na rumene lepljive plošče ulovljeni odrasli škrtatki. Okvirni termini in dovoljena sredstva so navedeni v preglednici 7.

Preglednica 7: Okvirni termini tretiranja ameriškega škrtatka v matičnih vinogradih

Tretiranje / termin tretiranja	Razvojna faza trte	Razvojni stadij ameriškega škrtatka	Sredstvo	Opombe
Prvo tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ do L ₃ (dva do štiri tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Pripravki na osnovi piretrina (Flora verde, Biotip floral)	Za prvo tretiranje ima prednost pripravek Actara 25 WG.
Drugo tretiranje okoli dva do tri tedne po prvem tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrtatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Reldan 22 EC Pripravki na osnovi piretrina (Flora verde, Biotip floral) Pyrinex 25 CS	
Tretje tretiranje konec julija, prva dekada avgusta	BBCH od 81 dalje	Odrasli škrtatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Pripravki na osnovi piretrina (Flora verde, Biotip floral)	Tretje tretiranje se opravi, če so na rumene lepljive plošče ulovljeni odrasli škrtatki.

4.4.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_INSK

Agencija izpolnjevanje pogojev pri izvajanju izbirne zahteve VIN_INSK preverja z upravnim pregledom in s pregledom na kraju samem.

Z upravnim pregledom se prek RKG preveri:

- ustreznost kmetijske rastline;
- ustreznost nagiba.

Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- podatki o GERK.

S pregledom na kraju samem se popiše dejansko stanje površin in preveri, ali:

- se na KMG za zahtevo vodijo evidence iz poglavja 3.1 teh navodil;
- se na površini z zahtevkom upošteva prepoved uporabe insekticidov, razen insekticidov, ki so namenjeni obvladovanju karantenskih škodljivih organizmov;
- na KMG hranijo deklaracije za FFS in račune o nakupu teh sredstev.

4.5 Izbirna zahteva VIN_POKT

Izvajanje izbirne zahteve VIN_POKT prispeva k obogatitvi tal z organsko snovjo in hranili, povečevanju humusa v tleh in izboljšanju zračno vodnega režima v tleh ter regeneraciji negovane ledine, pospešuje pa tudi razvoj koristnih žuželk, čebel in talnih organizmov ter zmanjšuje erozijo.

Izbirna zahteva VIN_POKT se v posameznem letu izvaja v vsakem medvrstnem prostoru, ki je pokrit z negovano ledino. Po trgatvi, vendar najpozneje do 30. maja v tekočem letu, se izvede vzdrževanje ledine za ohranjanje ozelenitve tal v medvrstnem prostoru. Če je treba, se tla v medvrstnem prostoru obdela z rahljalnikom ali drugim primernim strojem, tako da se ne uniči ozelenitve v celoti (*sanacija kolotečin – slika 8, levo*) oziroma, da se ruša čim manj poškoduje (*slika 8, na sredini*). Po potrebi, oziroma v primeru poškodbe ozelenjene površine, se te površine doseje s primernimi kmetijskimi rastlinami (*glej spodnji seznam kmetijskih rastlin*) v čisti setvi ali kot mešanice. Pod trtami je dopusten nezelenjen pas. Obvezna je dvakratna košnja oziroma mulčenje ozelenjenih površin, tudi na ozelenjenih brežinah teras, ki se opravi najpozneje do 15. oktobra tekočega leta. Prva košnja oziroma mulčenje mora biti izvedeno do 30. junija tekočega leta.

RUŠA V MEDVRSTNIH PROSTORIH MORA BITI VEDNO V DOBREM STANJU.

Slika 8: Sanacija kolotečin (slika levo) ali rahljanje (slika v sredini) v medvrstnem prostoru, ki je bil pokrit z negovano ledino po trgatvi in po potrebi dosejan (najpozneje do 30. maja tekočega leta). Ko rastline razvijejo dovolj organske mase (desno) in konkurirajo trti za vodo, se jih zmulči najpozneje do 25. oktobra tekočega leta. (Foto: S. Vršič)

Kmetijske rastline, za katere se lahko uveljavlja plačilo za izvajanje izbirne zahteve VIN_POKT, so:

- ajda, aleksandrijska detelja, bela gorjušica, bob, detelja, deteljno travne mešanice, facelija, grah, grahor, grašica (jara, ozimna), inkarnatka, ječmen (jari, ozimni), krmna ogrščica (jara, ozimna), krmna repica (ozimna, jara), krmni grah (jari, ozimni), lucerna, mešanica rastlin –

naknadni posevek, mešanica žit (jara, ozimna), navadna nokota, oljna ogrščica (jara, ozimna), oljna redkev, oljna repica, oves (jari, ozimni), perzijska detelja, pira (jara, ozimna), pšenica (jara, ozimna), pšenica horasan (jara, ozimna), rjava indijska gorčica, trda pšenica (ozimna, jara), rž (ozimna, jara), soja, sončnice, soržica (jara, ozimna), trave, travno deteljne mešanice, tritikala (jara, ozimna), sudanska trava, volčji bob.

Za izbirno zahtevo VIN_POKT velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na delu površin vinogradov, vendar na celem GERK;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti med leti lahko spreminja;
- se izvaja na območju celotne Republike Slovenije;
- obtežba z živino ni relevantna.

Višina plačila za izvajanje izbirne zahteve VIN_POKT znaša za vinograde z nagibom:

- do vključno 35 %: 217,45 eura na ha letno za vertikalne vinograde in 278,68 eura na ha letno za vinograde na terasah;
- nad 35 %: 392,02 eura na ha letno za vertikalne vinograde in 516,66 eura na ha letno za vinograde na terasah.

4.5.1 Tehnološka navodila za izvajanje izbirne zahteve VIN_POKT

Mulčenje oziroma košnjo rastlin v medvrstnem prostoru je priporočljivo izvesti takrat, ko rastline dosežejo veliko maso oziroma, ko je trta v taki razvojni fazi, da ji preveč konkurirajo za vodo in hranila (*slika 8, desno*). Če je bila setev opravljena po trgatvi, je to v naših razmerah vsaj dva tedna pred cvetenjem vinske trte, če pa je bila setev opravljena spomladi, je to takrat, ko rastline dosežejo dovolj veliko maso in ob tem trti čim manj konkurirajo. Če vremenske razmere dovoljujejo (predvsem če je dovolj vode), jih lahko pokosimo oziroma zmulčimo tudi pozneje, vendar prvič najkasneje do 30. junija. Enako velja tudi za brežine teras. Upravičenci, ki niso vključeni v izbirno zahtevo VIN_MEDV lahko za zatiranje plevelov v vrsti uporabijo tudi herbicid. Priporoča se, da herbicidni pas pod trsi (v vrsti) ni širši od 80 cm oziroma, da herbicidna površina ne presega 30 % skupne neto površine vinograda. Površine morajo biti ozelenjene tudi v primeru obnove vinograda.

Rastline lahko pozneje tudi povaljamo in s tem v večji meri zaustavimo njihov razvoj. Rastline za setev moramo izbrati iz nabora, ki je določen pri izbirni zahtevi VIN_POKT (*glej poglavje 4.5*), in od teh posejemo tiste posamezne vrste oziroma tiste mešanice, ki so najprimernejše za določene mikro klimatske razmere, tip tal in način ureditve vinograda (terase, vertikalna). Izvajanje izbirne zahteve VIN_POKT je ukrep s katerim poleg obogatitve tal z organsko snovjo in hranili in izboljšanjem zračno vodnega režima v tleh, lahko obenem saniramo tudi kolotečine v vinogradu in bistveno zmanjšamo erozijo tal. Zato je izbor rastlin odvisen tudi od tega, ali želimo povečati samo količino organske snovi v vinogradu, ali ob tem tudi uspešno sanirati kolotečine. V prvem primeru so bolj primerne rastline, ki razvijejo v kratkem času več organske mase, v drugem pa travne mešanice, ki so bolj trpežne za pogoste prehode z mehanizacijo in čim prej pokrijejo tla do te mere, da ponovno omogočajo prehod mehanizacije.

4.5.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_POKT

Agencija izpolnjevanje pogojev pri izvajanju izbirne zahteve VIN_POKT preverja z upravnim pregledom in s pregledom na kraju samem.

Z upravnim pregledom se preveri:

- ustreznost kmetijske rastline prek zbirne vloge;
- zatavljenost in terasiranost vinograda prek RKG;
- ustreznost nagiba prek RKG.

Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- zbirna vloga;
- podatki o GERK.

S pregledom na kraju samem se popiše dejansko stanje površin in preveri, ali:

- se na KMG za zahtevo vodijo evidence iz poglavja 3.1 teh navodil;
- se zahteva izvaja v vsakem medvrstnem prostoru vinograda, ki je pokrit z negovalno ledino;
- se vzdrževanje ledine za ohranjanje ozelenitve tal v medvrstnem prostoru izvede po trgatvi, vendar najpozneje do 30. maja tekočega leta;
- so v podrahljana tla v primeru poškodbe ozelenjene površine posejane kmetijske rastline v čisti setvi ali kot mešanice;
- je kmetijska rastlina, ki pokriva medvrstni prostor je ustrezna;
- je prva košnja oziroma mulčenje medvrstnega prostora in brežin izvedeno do 30. junija tekočega leta;
- je ruša v medvrstnem prostoru je v dobrem stanju;
- je druga košnja oziroma mulčenje medvrstnega prostora in brežin izvedeno najpozneje do 15. oktobra tekočega leta.

4.6 Izbirna zahteva VIN_MEDV

Izvajanje izbirne zahteve VIN_MEDV prispeva k obogatitvi tal z organsko snovjo in hranili, povečevanju humusa v tleh in izboljšanju zračno vodnega režima v tleh, zmanjšanju erozije zlasti v zimskem času, pospeševanju razvoja koristnih žuželk, čebel in talnih organizmov ter zmanjšanje izpiranja in površinskega premeščanja FFS iz vinogradov.

V okviru izbirne zahteve VIN_MEDV se morajo v posameznem letu po trgatvi tla v vsakem medvrstnem prostoru ali na terasni ploskvi, ki ni pokrita z negovano ledino, zasejati s primernimi kmetijskimi rastlinami (*glej spodnji seznam kmetijskih rastlin*) v čisti setvi ali kot mešanice. Te rastline morajo tla **pokrivati** najmanj v obdobju **od 1. novembra tekočega leta do 15. februarja naslednjega leta**. Košnja oziroma mulčenje ozelenjene brežine teras je obvezno. Rastline se **pokosijo oziroma zmulčijo najpozneje do 30. maja naslednjega leta**.

Kmetijske rastline, za katere se lahko uveljavlja plačilo za izvajanje izbirne zahteve VIN_MEDV, so:

- grašica (ozimna), ječmen (ozimni), , krmna ogrščica (ozimna), krmna repica (ozimna), krmni grah (ozimni), mešanica žit (ozimna), oljna ogrščica (ozimna), oves (ozimni), pira (ozimna), pšenica (ozimna), pšenica horasan (ozimna), rž (ozimna), trda pšenica (ozimna), tritikala (ozimna), soržica (ozimna).

Za izbirno zahtevo VIN_MEDV velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na delu površin vinogradov vendar na celem GERK;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti med leti lahko spreminja;
- se izvaja na območju vinorodne dežele Primorska in v vinogradih na terasah na območju celotne Republike Slovenije;
- obtežba z živino ni relevantna.

Višina plačila za izvajanje izbirne zahteve VIN_MEDV znaša za vinograde z nagibom:

- do vključno 35 %: 217,45 eura na ha letno za vertikalne vinograde in 278,68 eura na ha letno za vinograde na terasah;
- nad 35 %: 392,02 eura na ha letno za vertikalne vinograde in 516,66 eura na ha letno za vinograde na terasah.

4.6.1 Tehnološka navodila za izvajanja izbirne zahteve VIN_MEDV

Ta zahteva dejansko spada med t.i. kratkotrajne ozelenitve in je primerna za vinorodna območja z večjo pogostnostjo sušnih obdobj (vinorodna dežela Primorska) in v vinogradih na terasah, kjer so brežine teras prav tako podvržene večjim izgubam vode, kar velja za območja celotne Slovenije. Pri izvedbi izbirne zahteve VIN_MEDV se pleveli v medvrstnem prostoru oziroma terasni ploskvi v času vegetacije zatirajo mehansko z obdelavo tal. S tem se zmanjša konkurenca za vodo in hranila v vegetaciji. Za zmanjšanje erozije v teh vinogradih v času mirovanja vinske trte in za bogatitev tal z organsko snovjo pa se tla zasejejo z zgoraj navedenimi kmetijskimi rastlinami. Učinek, izbor rastlin in izvajanje izbirne zahteve VIN_MEDV so podobni kot pri izbirni zahtevi VIN_POKT. Bistvena razlika izbirne zahteve VIN_MEDV je, da se izvaja po trgatvi do 30. maja naslednjega leta in, da so za ta ukrep primernejše rastline, ki dajo v kratkem času veliko organske mase. Setev se izvede v medvrstnem prostoru oziroma na terasni ploskvi po trgatvi (*slika 9, levo*), ko posejane rastline manj konkurirajo trti. S tem se izkoristi jesensko vlago za razvoj rastlin v vsakem medvrstnem prostoru (terasni ploskvi), ki je bil v sezoni obdelan. Rastline se zmulči naslednje leto med 15. februarjem in 30. majem.

*Slika 9: Vsak medvrstni prostor, ki ni bil pokrit z negovano ledino (obdelan v času rasti vinske trte), po trgatvi posejan s pšenico (levo), ki se jo zmulči najkasneje do 30. maja naslednjega leta (desno)
(Foto: S. Vršič)*

4.6.2 Pregled izvajanja izbirne zahteve VIN_MEDV

Agencija izpolnjevanje pogojev pri izvajanju izbirne zahteve VIN_MEDV preverja z upravnim pregledom in s pregledom na kraju samem.

Z upravnim pregledom se preveri:

- ustreznost kmetijske rastline prek zbirne vloge;
- zatavljenost in terasiranost prek RKG;
- ustreznost nagiba prek RKG;
- ustreznost območja prek RKG.

Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- zbirna vloga;

- podatki o GERK.

S pregledom na kraju samem se popiše dejansko stanje površin in preveri, ali:

- se na KMG za zahtevo vodijo evidence iz poglavja 3.1 teh navodil;
- se zahteva se izvaja po trgtavi v vsakem medvrstnem prostoru ali na terasni ploskvi vinograda, ki ni pokrita z negovalno ledino;
- so v podrahljana tla posejane kmetijske rastline v čisti setvi ali kot mešanice;
- je kmetijska rastlina, ki pokriva medvrstni prostor ustrezna;
- so tla medvrstnih prostorov vinograda pokrita s posejano kmetijsko rastlino najmanj od 1. novembra tekočega leta do 15. februarja naslednjega leta;
- je posejana kmetijska rastlina košena ali zmulčena najpozneje do 30. maja naslednjega leta;
- so v primeru nasada na terasah ozelenjene brežine nasada košene.

5 KOMBINACIJE OPERACIJE VIN

5.1 Kombinacije zahtev znotraj operacije VIN na isti površini

	VIN_VABE	VIN_EKGN	VIN_MEHZ	VIN_INSK	VIN_POKT	VIN_MEDV	GEN_SOR	GEN_SEME
VIN_VABE								N
VIN_EKGN								N
VIN_MEHZ								N
VIN_INSK								N
VIN_POKT						N		N
VIN_MEDV					N			N

Legenda:

N: Kombinacija ni možna

□: Kombinacija je možna.

GEN_SOR: Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin

GEN_SEME: Pridelava semenskega materiala avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin

4.2 Kombinacije ukrepa ekološko kmetovanje in zahtev operacije VIN na isti površini

	PEK – vinogradi	PEK – semenska pridelava	EK – vinogradi	EK – semenska pridelava
VIN_VABE		N		N
VIN_EKGN	N	N	N	N
VIN_MEHZ	N	N	N	N
VIN_INSK		N		N
VIN_POKT		N		N
VIN_MEDV		N		N

Legenda:

N: Kombinacija ni možna

□: Kombinacija je možna.

PEK: Preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja

EK: Ohranitev praks in metod ekološkega kmetovanja

6 KRŠITVE, ZAVRNITVE IN UKINITVE PLAČIL

Sistem pregledov in zmanjšanj, zavrnitev in ukinitvev plačil je določen v Katalogu kršitev, zavrnitev in ukinitvev plačil (priloga 16 uredbe), predpisu, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike za tekoče leto, in Uredbi (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 352/78, (ES) št. 165/94, (ES) št. 2799/98, (EC) No 814/2000, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 485/2008 (UL L št. 347 z dne 20. 12. 2013, str. 549).

Kršitve so razvrščene v deset kategorij, pri čemer je stopnja zavrnitve oziroma ukinitvev plačila v tekočem letu odvisna od resnosti, obsega, trajanja in ponavljanja kršitve.

Preglednica 8: Kategorije kršitev

Kategorije kršitev	Raven zavrnitev in ukinitvev	Stopnja zavrnitve plačila ob prvi kršitvi	Stopnja zavrnitve plačila ob prvi ponovitvi iste kršitve	Stopnja zavrnitve plačila ob drugi ponovitvi iste kršitve	Stopnja zavrnitve plačila ob tretji ponovitvi iste kršitve	Stopnja zavrnitve plačila ob četrti ponovitvi iste kršitve	Ukinitvev plačila
I	površina	20 %	20 %	20 %	/	/	/
	zahteva	0 %	10 %	20 %	60 %	100 %	
II	površina	40 %	40 %	40 %	/	/	/
	zahteva	0 %	20 %	40 %	60 %	100 %	
III	zahteva	5 %	20 %	40 %	100 %	100 %	/
IV	zahteva	20 %	40 %	100 %	100 %	100 %	/
V	zahteva	40 %	100 %	100 %	100 %	100 %	druga ponovitev
VI	površina	100 %	100 %	/	/	/	/
	zahteva	0 %	40 %	100 %	100 %	100 %	
VII	površina	100 %	100 %	/	/	/	druga ponovitev
	zahteva	0 %	40 %	100 %	100 %	100 %	
VIII	zahteva	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	/
IX	zahteva	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	prva ponovitev
X	operacija	10 %	30 %	60 %	100 %	100 %	/

Pri kategorijah kršitev I, II, VI in VII se ob prvi ugotovljeni kršitvi v obdobju trajanja obveznosti zahteve ukrepa KOPOP plačilo za površino (GERK ali del GERK), v zvezi s katero je bila ugotovljena kršitev, zavrne po ustrezni stopnji iz preglednice 8. Pri ponovitvi iste kršitve v obdobju trajanja obveznosti se poleg zavrnitve iz prejšnjega stavka, po ustrezni stopnji iz preglednice 4 zavrne tudi plačilo za zahtevo ukrepa KOPOP. Pri kategorijah kršitve III, IV, V, VIII in IX se pri kršitvi plačilo za zahtevo ukrepa KOPOP zavrne po ustrezni stopnji iz preglednice 8. Pri kategoriji kršitve V in VII se za KMG ukine plačilo za zahtevo ukrepa KOPOP pri drugi ponovitvi iste kršitve, pri kategoriji IX pa pri prvi ponovitvi kršitve v obdobju trajanja obveznosti, kar pomeni, da mora KMG vrniti vsa že prejeta sredstva za izvajanje zahteve ukrepa KOPOP. Pri kategoriji kršitve X se ob ugotovljeni kršitvi plačilo za vse zahteve zadevne operacije ukrepa KOPOP zavrne po ustrezni stopnji iz preglednice 8.

Če je v tekočem letu v okviru določene zahteve ukrepa KOPOP na isti površini ugotovljenih več kršitev, se za to površino uporabi najvišja stopnja zavrnitve. Če je v tekočem letu v okviru določene zahteve ukrepa KOPOP ugotovljenih več kršitev, se za to zahtevo uporabi najvišja stopnja zavrnitve.

Če je v okviru posamezne zahteve ukrepa KOPOP ugotovljena ena ali več kršitev, ki predvidevajo zavrnitev plačila tako na ravni površine kot na ravni zahteve, se zavrnitev plačila najprej opravi na površinah nato pa na preostanku zahteve.

Ponavljjanje kršitve je odvisno od tega, ali so bili pri istem upravičencu odkriti podobni primeri neizpolnjevanja pri podobni operaciji v preteklih štirih letih. Če je pri upravičencu prvič ugotovljena kršitev, ki je podobna kršitvi, ki je bila pri istem upravičencu ugotovljena v programskem obdobju 2007–2013, se šteje, da gre za prvo ponovitev iste kršitve.

Posamezna kršitev pri posamezni zahtevi operacije VIN se uvršča v kategorijo kršitve, kot izhaja iz preglednice 9.

Preglednica 9: Kršitve in kategorije kršitev pri operaciji VIN

Zahteva/ operacija	Kršitev	Kategorija kršitve
KOPOP_USPO	Redno usposabljanje za KOPOP ni bilo opravljeno.	III
KOPOP_SVET	Storitve svetovanja ni bila uporabljena v prvih treh letih trajanja obveznosti KOPOP.	IV
KOPOP_SVET	Storitve svetovanja ni bila uporabljena v prvih štirih letih trajanja obveznosti KOPOP.	IV
KOPOP_SVET	Upravičenec, ki ni uporabil storitve svetovanja v prvih štirih letih, je ni uporabil niti v petem letu trajanja obveznosti KOPOP.	VII
KOPOP_SVET	Upravičenec, ki ni uporabil storitve svetovanja v prvih treh letih, je ni uporabil niti v četrtem ali petem letu trajanja obveznosti KOPOP.	VII
KOPOP_PBLA	Pri izvajanju KOPOP se na KMG uporablja blato iz komunalnih čistilnih naprav.	IX
VIN_VABE	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_VABE se ne vodi.	V
VIN_VABE	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_VABE se ne vodi ustrezno.	III
VIN_VABE	Pri VIN_VABE na KMG ni prisotnih dokazil o uporabi feromonskih vab oziroma lepljivih plošč za potrebe spremljanja škodljivih organizmov.	VI
VIN_VABE	Pri VIN_VABE feromonske vabe oziroma lepljive plošče niso bile uporabljene v skladu z navodili strokovnih institucij s področja varstva rastlin iz priloge 8 uredbe.	IV
VIN_VABE	Pri VIN_VABE na KMG do 15. februarja naslednjega leta ni prisotnih že uporabljenih feromonskih vab oziroma lepljivih plošč.	IV
VIN_VABE	Pri VIN_VABE število škropljenj z insekticidi presega število škropljenj iz priloge 8 uredbe.	VI
VIN_EKGN	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_EKGN se ne vodi.	V
VIN_EKGN	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_EKGN se ne vodi ustrezno.	IV
VIN_EKGN	Na površinah, vključenih v VIN_EKGN, se za talno gnojenje uporabljajo gnojila, ki niso organska gnojila oziroma niso dovoljena v ekološki pridelavi.	VI
VIN_MEHZ	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_MEHZ se ne vodi.	V
VIN_MEHZ	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_MEHZ se ne vodi ustrezno.	IV
VIN_MEHZ	Na površini, vključeni v VIN_MEHZ, se v vrstnem prostoru ne izvaja mehansko zatiranje plevelov.	VI
VIN_MEHZ	Pri VIN_MEHZ na KMG ni prisotnih dokazil o izvedenem mehanskem zatiranju plevelov.	VIII

Zahteva/ operacija	Kršitev	Kategorija kršitve
VIN_MEHZ	Na površinah, vključenih v VIN_MEHZ, se uporabljajo herbicidi.	VI
VIN_INSK	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_INSK se ne vodi.	V
VIN_INSK	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_INSK se ne vodi ustrezno.	IV
VIN_INSK	Na površini, vključeni v VIN_INSK, se uporabljajo insekticidi, ki niso namenjeni obvladovanju karantenskih škodljivih organizmov.	VI
VIN_POKT	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_POKT se ne vodi.	V
VIN_POKT	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_POKT se ne vodi ustrezno.	IV
VIN_POKT	VIN_POKT se ne izvaja v vseh medvrstnih prostorih.	II
VIN_POKT	Pri VIN_POKT na KMG ni prisotnih dokazil o izvedenem vzdrževanju ledine do 30. maja tekočega leta.	I
VIN_POKT	Pri VIN_POKT je ruša v medvrstnem prostoru v slabem stanju.	I
VIN_POKT	Ozelenjena površina, vključena v VIN_POKT je poškodovana, vendar ni bila dosejana s primernimi kmetijskimi rastlinami.	II
VIN_POKT	Kmetijska rastlina uporabljena za pokrivanje medvrstnega prostora ni upravičena do plačila za izvajanje VIN_POKT.	VI
VIN_POKT	Ozelenjena površina oziroma brežina na GERK, vključenem v VIN_POKT, do 15. oktobra tekočega leta ni bila dvakrat pokošena oziroma zmulčena.	II
VIN_POKT	Ozelenjena površina oziroma brežina na GERK, vključenem v VIN_POKT, do 30. junija tekočega leta ni bila pokošena oziroma zmulčena.	I
VIN_MEDV	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_MEDV se ne vodi.	V
VIN_MEDV	Evidenca o delovnih opravilih vezanih na VIN_MEDV se ne vodi ustrezno.	IV
VIN_MEDV	VIN_MEDV se ne izvaja v vseh medvrstnih prostorih, ki niso pokriti z negovano ledino.	II
VIN_MEDV	Kmetijska rastlina uporabljena za pokrivanje medvrstnega prostora ni upravičena do plačila za izvajanje VIN_MEDV.	VI
VIN_MEDV	Pri VIN_MEDV setev kmetijske rastline za pokrivanje medvrstnega prostora po trgatvi ni bila opravljena.	VI
VIN_MEDV	Na površini, vključeni v VIN_MEDV, tla v obdobju med 1. novembrom tekočega in 15. februarjem naslednjega leta niso pokrita.	VI
VIN_MEDV	Pri VIN_MEDV kmetijske rastline za pokritost tal niso bile zmulčene oziroma pokošene do 30. maja naslednjega leta.	II
VIN_MEDV	Pri VIN_MEDV ozelenjene brežine teras niso pokošene ali zmulčene.	II

7 PRILOGE

Priloga 1: Primer izpolnjenih evidenc za operacijo VIN EVIDENCA O DELOVNIH OPRAVILIH ZA VINOGRAD

GERK_PID DOMAČE IME

GERK_PID (Glej op. 4)	DOMAČE IME

Preglednica 1: Seznam zahtev po posameznih letih izvajanja obveznosti

Zahteve / leto	VIIN_VABE (op.1)	VIN_EKGN	VIN_INSK (op.1)	VIN_MEHZ	VIN_POKT	VIN_MEDV	GEN_SOR (op.6)
2015							
2016							
2017	x		x		x		
2018							
2019							
2020							

Preglednica 2: Vodenje delovnih opravil (leto izvajanja opravila se lahko vpiše samo ob prvem vpisu)

Leto	Datum (dan, mesec/ obdobje trajanja opravila)	Površina (v ar)	Vrsta delovnega opravila	Sorta (obvezno vpisati samo za GEN_SOR)	Vrsta kmetijske rastline za pokritost tal (za VIN_POKT ali VIN_MEDV)	Opombe
2016	okt.	138	8		detelja	setev detelje v medvrstni prostor
2017	25.04.	138	5			gnojenje - hlevski gnoj
	01.05.	138	7			obešanje feromonskih vab in lepljivih plošč
	05.05.	138	3			mulčenje
	15.05.	138	5			dognojevanje
	27.05.	138	7			škropljenje
	30.05.	138	6			plettev s pletvenikom
	07.06.	138	7			škropljenje
	09.06.	138	3			mulčenje
	25.06.	138	7			menjava feromonskih vab in lepljivih plošč
	26.06.	138	7			škropljenje
	30.06.	138	9			vršičkanje
	10.08.	138	3			mulčenje
	20.08.	138	7			škropljenje
	1.10.	138	2			trgatev
	3.10.	138	9			rahljanje kolotečin in tračna setev DTM v kolotečino
	15.10.	138	7			uporaba herbicida v pasu 30 cm pod trtami

EVIDENCA UPORABE ORGANSKIH IN MINERALNIH GNOJIL

NAVZKRIŽNA SKLADNOST + KOPOP												KOPOP										
GERK-PID	Domače ime GERK-a	POVRŠINA GERK-a (ar)	Površina posamezne kmetijske rastline (ar)	Vrsta kmetijske rastline (op. 1)	Gnojenje	Vrsta dom. živali (op. 2)	ORGANSKA GNOJILA			MINERALNA GNOJILA			Zahteva NIZI (op. 4)									
							Vrsta organskega gnojila	Količina (m ³)	Datum gnojenja	Vrsta mineralnega gnojila (op. 3)	Količina (kg)	Datum gnojenja	Vrsta mehanizacije (op. 5)	Vlečene sani								
123	vinograd	138	138	vinska trta	1	G	hl.gnoj	10 m3	25.4.2017													
					2								KAN 27%	100	15.5.2017							

EVIDENCA O UPORABI GNOJIL NA KMETIJSKEM GOSPODARSTVU - ZBIRNIK ZA VSE POVRŠINE KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA

KMG-MID

100100100

Prostornina skladišč za živalska gnojila (m3)

gnojevka	gnoj	gnojnica
	120 m3	200 m3

Datum	Ime gnojila (op.1)	Izhodiščno stanje	Nabava (op.3)	Poraba (op.4)	Oddaja (op.5)	Prejem (op.5)	Zaloga (op.6)
28.2.2017	KAN	200 kg					200 kg
25.4.2017	goveji hl. gnoj	120 m3		10 m3			110 m3
15.5.2017	KAN			100 kg			100 kg

PODATKI O UPORABI FFS PRI UKREPU KOPOP

KMG-MID

GERK_PID (če GERK ni, se vpiše parcelna št. in k.o.)

Zaščiten prostor (označiti):

Pridelava na prostem:

Izvajalec tretiranja:

Imetnik rastlin, rastlinskih proizvodov ali tretiranih površin:

Datum spravila pridelka (po kulturah, če jih je več):

Zap. št. ukrepa/ tretiranja	Čas izvedenega		Kultura	Površina (ha)	Polno trgovsko ime sredstva / metoda z nizkim tveganjem (op.1)	Uporabljen odmerek FFS v kg/ha ali l/ha, feromonskih vab, prehranskih vab, lepljivih plošč, feromonskih dispenzorjev v št. kosov	Uspešnost tretiranja / Vpliv izvedenega ukrepa na stanje rastlin	Opombe
	Datum	Ura						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1.5.2017	8:00	vinska trta	1,38	lepljive plošče	2 kom	uspešno	
					feromonske vabe	1 kom	uspešno	
2	27.05.	18:30	vinska trta	1,38	Folpan 50 SC	2 l/ha	uspešno	vsaka druga vrsta
					Cosan	1 kg/ha		
3	30.05.	10-14:00	vinska trta	1,38	mehansko zatiranje			
4	07.06.	10:00	vinska trta	1,38	Mikal Flash 75 WG	4 kg/ha	uspešno	vsaka vrsta
					Cosan	1,4 kg/ha		
5	25.06.	12:00	vinska trta	1,38	menjava lepljivih plošč	2 kom		
					menjava feromonskih vab	1 kom		
6	26.06.	19:00	vinska trta	1,38	Cosan	2 kg/ha	uspešno	vsaka vrsta
7	20.08.	18:00	vinska trta	1,38	Cuprablanu Z 50 WP	1 kg/ha	uspešno	vsaka vrsta
					Pepelin	4 kg/ha		
8	15.10.	9:00	vinska trta	0,28	Clinic 360 SL	8 l/ha	uspešno	pas 30 cm pod trtami

EVIDENCA O UPORABI FFS NA KMETIJSKEM GOSPODARSTVU - ZBIRNIK ZA VSE POVRŠINE KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA

KMG-MID

100100100

Datum	Ime FFS	Izhodiščno stanje	Nabava (op.2)	Poraba (op.2)	Oddaja (op.2)	Prejem (op.2)	Zaloga (op.2)
1.3.2017	Cuprblau Z 35 WP	12 kg					12 kg
1.3.2017	Pepelin	20 kg					20 kg
1.3.2017	Cosan	10 kg					10 kg
1.3.2017	Mikal Flash	5,5 kg					5,5 kg
10.3.2017	Rebell Amarillo		10 kom	6 kom			4 kom
10.3.2017	Triperon		10 kom	6 kom			4 kom
1.5.2017	Rebell Amarillo			2 kom			2 kom
1.5.2017	Triperon			1 kom			3 kom
27.5.2017	Folplan 50 SC		2,7 l	2,7 l			0
27.5.2017	Cosan			1,4 kg			8,6 kg
7.6.2017	Mikal Flash			5,5 kg			0
7.6.2017	Cosan			2 kg			6,6 kg
25.6.2017	Rebell Amarillo			2 kom			0
25.6.2017	Triperon			1 kom			2 kom
26.6.2017	Cosan			2,8 kg			3,8 kg
20.8.2017	Cuprblau Z 35 WP			1,5 kg			10,5 kg
20.8.2017	Pepelin			5,5 kg			14,5 kg
15.10.2017	Clinic 360 SL			2 l		2 l	0

Priloga 2: Pomanjkanja hranil

Vsebina pomanjkanj hranil pri vinski trti in fotografije so povzete po učnem gradivu; Vršič S. Pomanjkanje hranil pri vinski trti. Maribor: Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, UC za vinogradništvo in vinarstvo Meranovo, 2013. 27 str., ilustr.

POMANJKANJE MAGNEZIJA

Znamenja pomanjkanja:

- prva znamenja pomanjkanja se pojavijo na starih listih, v drugi polovici vegetacije oziroma po cvetenju;
- listno tkivo med žilami se obarva rumeno (bele sorte) oziroma rdeče (rdeče sorte);
- listno tkivo ob listnih žilah in listne žile ostanejo še precej časa zelene;
- rumeni del tkiva pozneje preide v nekrozo;
- sušenje pecljevine in pojav grenkih peg na jagodah.

Vzroki:

- najpogostejši vzrok je antagonizem med K in Mg;
- izpiranje v večini tal (padavine, namakanje);
- premalo mg v tleh; mali adsorpcijski potencial talnih kompleksov ali pa so ta mesta zasedena s K in Ca;
- načini oskrbe tal, ki vplivajo na razvoj koreninskega sistema v zgornjih plasteh tal, kjer je več kalija;
- občutljivost podlage (SO_4) in sorte ('Žlahtnina', 'Laški rizling').

Viški:

- pomanjkanje kalija, kar lahko privede tudi do venenja grozdja.

Slika 10: Pomanjkanje magnezija pri sorti 'Laški rizling'

Posledica pomanjkanja magnezija pri sorti 'Laški rizling' je prikazana na sliki 10, levo, listne žile in del listnega tkiva ob žilah ostane zelen. Posledica je lahko tudi sušenje pecljevine. To se pojavi zaradi dejanskega pomanjkanja magnezija v tleh, v naših vinogradih pa najpogosteje zaradi antagonizma s kalijem, kalcijem in dušikom. Viški dušika so tudi pogost vzrok sušenja pecljevine.

*Slika 11: Močno pomanjkanje magnezija pri belih sortah
(Foto: S. Vršič)*

Močno pomanjkanje magnezija pri belih sortah, kjer razbarvano listno tkivo prehaja v nekrozo je prikazano na sliki 11, levo), na sliki 11, desno pa je prikazano pomanjkanje magnezija pri sorti 'Renski rizling'. Pri tej sorti so znamenja pomanjkanja še bolj izrazita na grozdnih pecljih; sušenje pecljevine in odpadanje grozdja.

POZOR!
NE ZAMENJUJTE SUŠENJA PECLJEVINE Z VENENJEM GROZDJA!

Pri pomanjkanju magnezija pri rdečih sortah ostanejo listne žile zelene in del listnega tkiva ob njih, ki se pri večini rdečih sort pa rdeče (slika 12).

Slika 12: Pomanjkanje Mg pri rdečih sortah

POMANJKANJE KALIJA

Znamenja pomanjkanja:

- začne se z bledenjem roba lista (na starih listih);
- listi dobijo »lakasto-bronziran« sijaj;
- rob lista ima na začetku rumene, pozneje pa rjave nekroze (rob lista se viha navzgor);
- pri belih sortah je listno tkivo vijolično do temno rjavo, pri rdečih pa rdečkasto, pri močnem pomanjkanju pa se listi posušijo že julija ali avgusta;
- grozdi ostanejo mali in kislji;
- grozdje in les pozneje in slabo dozori (pozeba);
- šibka rast mladik in manjša vsebnost sladkorja;
- venenje grozdja in slabše brstenje spomladi.
- večje potrebe po vodi.

Slika 13: Znamenja pomanjkanja kalija na listih

Vzroki:

- nove površine z nizko vsebnostjo kalija in slabo razvejen koreninski sistem, predvsem v mladih vinogradih (hitra zasnova debla);
- tla z velikim deležem gline ga ireverzibilno vežejo, trta in glina »konkurirata« za topno obliko kalija;
- antagonizem z Mg (bolj v spodnjem horizontu tal), previsoka pH in veliko prostega apna v tleh;
- pomanjkanje vode (2000, 2003);
- prevelik pridelek na trs (latentno pomanjkanje);
- izpiranje na lahkih tleh.

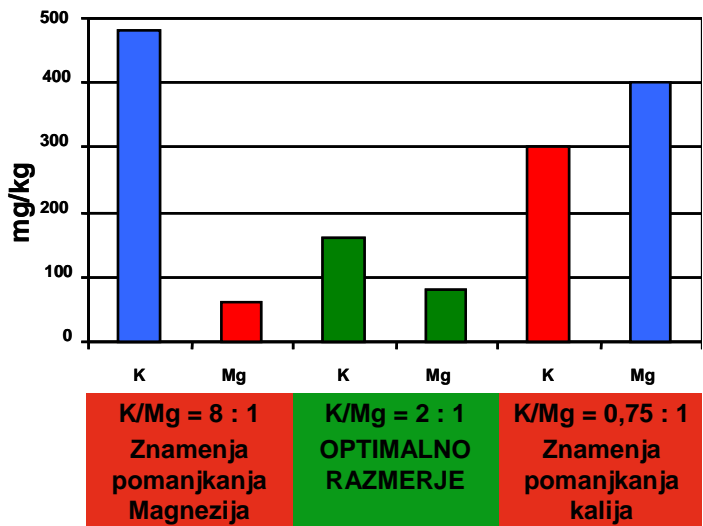
Viški:

- sušenje pecljevine zaradi pomanjkanja Mg;
- visoka pH vrednost mošta (slabša kakovost vina).

Znaki pomanjkanja kalija se pojavijo postopoma in sicer najprej nastopi bledikavost roba lista, list se deformira in rob lista se zvija navzgor. List ima močnejši lesk (*slika 13, levo*). Pri močnejšem pomanjkanju kalija se začne rob lista sušiti in daje videz kot da gori od roba proti notranjosti. Nekroze se vedno začnejo na robu lista. Na sliki 13, desno je razvidno pomanjkanje kalija pri sorti 'Rumeni muškat', kjer so bila tla apnjena z dolomitom, s katerim je bilo dodanega preveč magnezija.

Posledica pomanjkanja kalija je lahko tudi venenje grozdja, ki se začne z neenakomernim barvanjem jagod (slika 14, levo). Potem jagode ovenijo (izgubijo turgor), pecljevina pa postane rdečkasta in se ne suši. Na sliki 14, desno je prikazano optimalno razmerje med kalijem in magnezijem in razmerji, ko pride do izrazitejših pomanjkanj kalija oziroma magnezija

POZOR!
NE ZAMENJUJTE S SUŠENJEM PECLJEVINE PRI POMANJKANJU MAGNEZIJA!

Slika 14: Venenje grozdja zaradi pomanjkanja kalija (slika levo), optimalno razmerje med K in Mg (slika desno)

Slika 15: Venenje grozdja pri sorti 'Zweigelt' (levo, kontrola) normalno razvito grozdje (desno, 3-kratno foliarno gnojenje s kalijem)

POMANJKANJE FOSFORJA

Znamenja pomanjkanja:

- temno zeleni in mali listi, z umazano rjavim robom, ki se rahlo zvija navzdol;
- listi pozneje porjavijo in zgodaj odpadejo (asimilati ne odtekajo);
- listna ploskev je reflektirajoča;
- slaba rast mladik in razvoj očes;
- cvetne kapice ne odpadejo (osipanje).

Vzroki:

- slaba dostopnost (prenizek ali previsok pH).

Viški:

- zgodnji zaključek vegetacije, mali listi in šibka rast, mali pridelek, hirave mladike;
- oviran sprejem bakra, cinka, mangana, železa in dušika;
- pogostejša kloroza.

Slika 16: Začetek pomanjkanja fosforja (slika levo), pomanjkanje fosforja (slika na sredini), močno pomanjkanje fosforja in listi dobivajo usnjat videz (slika desno)

POMANJKANJE DUŠIKA

Znamenja pomanjkanja:

- stari listi postanejo najprej svetlo zeleni;
- isti so mali in rumeno zeleni, listni peclji pa rdečkasti;
- slabša asimilacija, manj sladkorja, šibkejša rast in tanke mladike;
- predčasno rumenenje listov in slaba dozorelost lesa;
- pri močnem pomanjkanju osipanje;
- slabše kopičenje založnih snovi;
- problemi pri fermentaciji;
- tanka vina, netipično staranje vina (UTA).

Slika 17: Pomanjkanje dušika; rdečkasto obarvani listni peclji (slika levo) in predčasno zaustavljena rast mladik (slika desno)

Vzroki:

- izpiranje;
- neustrezna oskrba tal in premalo organske snovi;
- denitrifikacija (zbitost tal).

Viški:

- bujna rast, dolgi internodiji, veliki temno zeleni listi;
- slabo dozorel les in velik stržen, manjša odpornost na zimski mraz;
- večja podvrženost za botritis in sušenje pecljevine;
- poznejše dozorevanje grozdja (slabša barva);
- povečano osipanje ali preveč zbiti grozdi;
- večje izpiranje nitratov;
- preveč beljakovin v moštu.

POMANJKANJE ŽELEZA

Znamenja pomanjkanja:

- najprej se na mladih listih in vrhu mladike pojavi svetlejša barva (manj klorofila);
- rumenenje listov (kloroza) se začne od roba proti notranjosti listov;
- listne žile ostanejo zelene;
- na listih z močnim pomanjkanjem se pojavi tipična belkasto-rumena barva, mladike odmrejo.

Vzroki:

- preveč apna v tleh (primarna kloroza); kloroza nastopi na lahkih, dobro zračnih apnenih tleh;
- dejavniki, ki začasno zavirajo rast vrhov korenin;
- pomanjkanje zraka v tleh oziroma t.i. sekundarna kloroza (zbitost tal, veliko vode);
- nizke temperature (nihanje);
- težke kovine;
- visoka vsebnost amonija v tleh;
- malo založnih snovi v trsu;
- prevelik pridelek (4. do 7. leto).

Viški:

- niso poznani.

Slika 18: Znamenja pomankanja železa na listih

Pomanjkanje železa, listne žile ostanejo zelene. Pomanjkanje se pojavi najprej na zgornjih listih in se širi proti osnovi mladike (*slika 18, na sredini*). Za primerjavo pomankanja magnezija (*slika 18, desno*), kjer ob listnih žilah ostane zelen tudi del listnega tkiva ob žilah.

POMANJKANJE BORA

Znamenja pomankanja:

- listi so svetlo zeleni, rumeni del je v obliki mozaika;
- listi so obrnjeni navzdol (pelargonijasti listi);
- internodiji kratki, nodiji odebeljeni, grmičasta rast;
- listne žile in listni peclji so temnejši;
- vrh mladike se suši;
- osipanje.

Vzroki:

- pomanjkanje vode v tleh na ilovnatih ali lahkih tleh;
- neustrezna pH vrednost tal (netopne oblike), kislata tla ali tla z veliko apna.

Viški:

- podobna znamenja kot pri pomankanju, listi dobijo kapucasto obliko;
- osipanje;
- točkovne nekroze na robovih listov, deformirani listi;
- neenakomerna razporeditev borovih gnojil že lahko povzroči škodo (območje optimalne oskrbe z borom je zelo ozko);
- višek bora (zaradi pregnojitve) je bolj problematična kot pomanjkanje.

Slika 19: Osipan grozd zaradi pomanjkanja bora (slika levo); sušenje vrhov mladik (slika na sredini), kjer so spodnji listi še normalno razviti; višek bora (pregnojitev) s kratkimi internodiji na mladikah in grmičasto rastjo (slika desno)

POMANJKANJE CINKA

Znamenja pomanjkanja:

- slab razvoj mladik predvsem spomladi zaradi slabše sinteze hormonov (auksinov);
- stisnjena in cikcakasta rast mladik;
- povečana nazobčanost listov;
- kloroza na mladih in starih listih (rumeno-belkasti, mozaični madeži med žilami);
- manjši listi z razširjenim glavnim sinusom;
- slabši pridelek (pospeši osipanje in sušenje pecljevine);
- zaviranje rasti vrha mladike in večji razvoj zalistnikov.

Vzroki:

- tla na matični osnovi z malo cinka (granit);
- peščena tla;
- preveč fosfatov in apna v tleh;
- hladno in vlažno vreme.

Viški:

- depresija v rasti;
- vzrok viškov uporaba pocinkanih materialov (stebri, koli).

Slika 20: Pomanjkanje cinka: mali listi, krajši internodiji in cikcakasta rast mladik (slika levo); kloroza zaradi

POMANJKANJE MANGANA

Znamenja pomanjkanja:

- rumenenje listov je podobno kot pri magneziju, vendar ni tako intenzivno;
- trakasta bledikavost listov, ki pozneje postane belkasta;
- žile ostanejo zelene in ob žilah zelen rob;
- med žilami se obarvajo listi rumeno (bele sorte) in rdeče (rdeče sorte);
- na sončni strani vrste je vedno bolj izrazito.

Pomanjkanje mangana je na začetku podobno pomanjkanju magnezija, vendar razbarvanje ni tako intenzivno (*slika 21*).

Slika 21: Znamenja pomanjkanja mangana na listih

Vzroki:

- veliko apna v tleh (simptomi pomanjkanja mangana so lahko prekriti s kalcijevo (apneno) klorozo).

Viški:

- podobno kot pri magneziju.

Priloga 3: Obrazec »Izjava izvajalca o izvedeni strojni storitvi v okviru ukrepa kmetijsko-okoljska-podnebna plačila iz PRP 2014–2020, kadar se storitev opravlja kot sosedska pomoč«

Obrazec je dostopen tudi na spletnih straneh ministrstva.

IZJAVA IZVAJALCA O IZVEDENI STROJNI STORITVI V OKVIRU UKREPA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA IZ PRP 2014-2020, KADAR SE STORITEV OPRAVLJA KOT SOSEDSKA POMOČ

PODATKI O NOSILCU KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA:

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

KMG-MID

1	0	0							
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--

PODATKI O IZVAJALCU STROJNIH STORITEV*:

(* Samo kadar je izvajalec fizična oseba (razen samozaposlena oseba) in se delo opravlja v obliki sosedske pomoči brez plačila, kot to določa zakon, ki ureja preprečevanje dela in zaposlovanja na črno.)

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Spodaj podpisani nosilec kmetijskega gospodarstva izjavljam, da so bile izvedene naslednje strojne storitve za zahteve v okviru ukrepa kmetijsko-okoljska-podnebna plačila:

Zahteva**	Datum	Izvedena strojna storitev	Vrsta mehanizacije	Podpis nosilca	Podpis izvajalca

Zahteva**	Datum	Izvedena strojna storitev	Vrsta mehanizacije	Podpis nosilca	Podpis izvajalca

(*Zahteve: POZ_NIZI, POZ_MEHZ, POZ_KONZ, HML_NIZI, SAD_MEHZ, SAD_POKT, VIN_MEHZ, VIN_POKT, VIN_MEDV, TRZ_I_NIZI, TRZ_II_NIZI.)

Spodaj podpisani izvajalec strojnih storitev dovoljujem kontrolnemu organu ogled mehanizacije oziroma priključkov, s katerimi sem izvedel strojno storitev.

Datum in podpis izvajalca strojnih storitev: _____

Datum in podpis nosilca kmetijskega gospodarstva: _____

S podpisom izjave jamčiva, da sva seznanjena s kaznimi zaradi navedbe neresničnih podatkov.

8 INFORMACIJE

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Dunajska 22
1000 Ljubljana
Telefon: (01) 478 90 00
Telefaks: (01) 478 90 21
E-pošta: gp.mkqp@gov.si
Splet: <http://www.mkqp.gov.si/>

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

Dunajska 160
1000 Ljubljana

ali

p.p. 189
SI-1001 Ljubljana

Klicni center agencije: 01 580 77 92

Uradne ure: vsak delavnik od ponedeljka do četrтка med 7.30 in 15. uro ter v petek med 7.30 in 14. uro.

Telefaks: 01 478 92 06
E-pošta: aktrp@gov.si
Splet: <http://www.arsktrp.gov.si/>

Uradne ure agencije so ob ponedeljkih, sredah in petkih med 8.30 in 12. uro, ob sredah tudi med 13. in 15. uro.

Ob obisku na agenciji ob klicu imejte pri roki identifikacijsko številko vašega KMG (KMG-MID), po kateri vas bodo povprašali informatorji, in ustrezno dokumentacijo (kopijo zbirne vloge ali zahtevka, poziv k dopolnitvi, odločbo).

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana
Telefon: (01) 513 66 00
Telefaks: (01) 513 66 50
E-pošta: kgzs@kgzs.si
Splet: www.kgzs.si

Kontakti na območnih KGZ

KGZ CELJE		KGZ MARIBOR	
Celje	(03) 490 75 80	Jakobski Dol	(02) 640 10 35
Dravograd	(02) 871 06 80	Maribor	(02) 228 49 49, (02) 228 49 48
Laško	(03) 734 08 71	KGZ MURSKA SOBOTA	
Mozirje	(03) 839 09 10	Cankova	(02) 540 13 51
Prevalje	(02) 824 69 20	Beltinci	(02) 570 14 40
Slovenj Gradec	(02) 883 99 10	Gornja Radgona	(02) 562 17 00
Slovenske Konjice	(03) 759 18 50	Gornji Petrovci	(02) 556 91 15
Šentjur	(03) 749 10 62	Križevci pri Ljutomeru	(02) 588 81 44
Šmarje pri Jelšah	(03) 818 30 42	Lendava	(02) 575 19 35
Šoštanj	(03) 898 82 70	Murska Sobota	(02) 539 14 21
Žalec	(03) 710 17 80	Prosenjakovci	(02) 544 90 52
KGZ KRANJ		KGZ NOVA GORICA	
Bled	(04) 535 36 28	Ajdovščina	(05) 367 10 70
Bohinj	(04) 574 66 14	Bilje	(05) 395 42 63
Cerklje	(04) 252 67 10	Brda	(05) 395 95 30
Jesenice	(04) 586 92 50	Idrija	(05) 377 22 54, (05) 372 26 45
Križe	(04) 595 58 00	Ilirska Bistrica	(05) 710 02 60
Lesce	(04) 535 36 18	Koper	(05) 630 40 62, (05) 630 40 61
Naklo	(04) 257 65 10	Kozina	(05) 680 01 68
Primskovo	(04) 234 24 10	Nova Gorica	(05) 335 12 08
Škofja Loka	(04) 511 27 02	Pivka	(05) 757 01 40
Žiri	(04) 505 03 27	Postojna	(05) 720 04 30
KGZ LJUBLJANA		Sežana	(05) 731 28 50
Cerknica	(01) 709 70 40, (01) 709 70 41	Tolmin	(05) 388 42 82, (05) 388 42 84
Dobrepolje	(01) 786 71 50	KGZ NOVO MESTO	
Dobrova	(01) 366 31 92	Brežice	(07) 496 11 65
Lj – Dobrunje	(01) 542 97 72	Črnomelj	(07) 305 62 10
Domžale	(01) 724 48 55	Krško	(07) 490 22 10
Grosuplje	(01) 787 25 94	Metlika	(07) 363 60 60
Ig	(01) 290 94 62	Novo mesto	(07) 332 19 42
Ivančna Gorica	(01) 786 93 10	Sevnica	(07) 814 17 25
Kamnik	(01) 839 77 69	Trebnje	(07) 346 06 70
Kočevje	(01) 895 38 76	KGZ PTUJ	
Litija	(01) 899 50 14	Lenart	(02) 729 09 41
Ljubljana	(01) 513 07 16	Ormož	(02) 741 75 00
Logatec	(01) 754 29 33	Ptuj	(02) 749 36 31
Loški Potok	(01) 835 01 20	Radlje ob Dravi	(02) 877 06 91
Medvode	(01) 361 82 86	Slovenska Bistrica	(02) 843 01 32
Ribnica	(01) 836 19 27	Sveta Ana	(02) 729 09 47
Lj. – Tomačevo	(01) 561 26 70		
Velike Lašče	(01) 788 88 42		
Vrhnika	(01) 750 20 08		
Zagorje	(03) 567 93 90, (03) 567 93 91		

**TEHNOLOŠKA NAVODILA
ZA IZVAJANJE OPERACIJE
VINOGRADNIŠTVO**
2. posodobitev, 2017

